

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 2 - 2011

Johannes Paul IIs åndelige testamente s. 12

PAVE JOHANNES PAUL II PÅ FJELLTUR I NORD-ITALIA FOTO: © L'OSSERVATORE ROMANO

- Kirke på hjul s. 3
- Flyvende biskop landet s. 6
- Fokus: Eksorsisme s. 8

- Jomfru Marias sendebud s. 14
- Lys fra øst s. 28
- Program Olsok 2011 s. 33

Nybakt
pastoralrådsleder s. 38

Min hyllest til Johannes Paul II

Det var skjærtorsdag 1987. Berlinmuren sto tilsynelatende fjellstøtt, og jeg var i Roma med min far.

Det var den gang man ennå kunne slentre inn i Peterskirken sånn uten videre, uten lange køer for sikkerhetsjekk. Så det gjorde vi. Og jeg havnet midt oppi min første katolske messe. Det var oljevigselsmessen, og ved alteret sto Johannes Paul II.

Nesten nøyaktig 18 år senere, annen uke i påsketiden, befant jeg meg i en uendelig menneskemengde i Borgo Pio, en av gatene nær Vatikanet, og ventet på at det skulle bli min tur til å defilere forbi den samme mannens bære. Jeg sto der i minst syv timer og så italienske middelaldrende damer snike skamløst i køen. Det var slutt på tiden man bare kunne slentre innom. Vi var ennå ikke kommet halvveis mot målet, og kirken skulle snart stenges. Jeg ga opp. Det var greit. Jeg hadde gjort mitt ærlige forsøk på å hedre Paven med stor P.

Saligkåringen betyr at Johannes Paul kan feires som helgen. De offisielle helgenene er bare en liten del av alle dem nåden har seiret i og som er hos Gud. Men de holdes frem som et særlig eksempel for de troende. *Slik* kan et liv i Kristi etterfølgelse arte seg. Ingen hellige liv er like, og det skal de heller ikke være, for Gud forholder seg til konkrete, unike personer. Men kanskje taler moderne helgener på en egen måte til oss. Vi kjenner den verden de var en del av. Det er mulig å følge Kristus i vår tid.

Saligkåringen betyr ikke at Johannes Paul II aldri syndet. Alle mennesker synder og trenger Guds miskunn, en sannhet Johannes Paul var særlig opptatt av og så i et positivt lys. Guds «kjærlighet kan nå ned til enhver fortapt sønn, til enhver menneskelig elendighet – til synd. Personen som mottar miskunn, føler seg ikke ydmyket, men heller funnet igjen. Han opplever å ha fått sin verdi tilbake.» skrev han i sin encyklika *Dives in Misericordia*. Han innstiftet festen

for Guds miskunn, festen han nå skal saligkåres på.

En ting er synd, en annen er feil. Alle gjør vi feilvurderinger, men de færreste får sine valg så gjennomanalysert og kritisert som en pave – med det nesten umenneskelige ansvaret han bærer. Saligkåringen betyr ikke at alle Johannes Paul IIs avgjørelser får et godkjentstempel fra Den Hellige Ånd. Hans pontifikat kan fremdeles diskuteres og vil bli diskutert. Det som er sikkert, er at han gjorde feil. Hva slags feil? Det pussige er at det noen angriper ham beinhardt for, er det samme andre roser. Det er kommet kritikk mot saligkåringen fra fløyene i det kirkelige landskapet, og argumentene er nesten nøyaktig omvendte spelbilder av hverandre. Hans interreligiøse engasjement, for eksempel, og det første bønnemøtet i Assisi i 1986. Det kostet ham et skisma. Eller hans insistering på at marxistisk ideologi er uforenlig med et kristent menneskesyn. Det kostet ham popularitet i mange kretser, men var også en av drivkreftene i hans kompromissløse kamp mot umenneskelige regimer. Og Muren falt. I 1987 var jeg overbevist om at Europa ville forbli delt i min levetid. Mannen ved alteret mente noe annet. Han fikk rett.

Han hadde ikke rett i alt. Han utnevnte en uegnet mann til biskop i Trondheim, og han godkjente de ytterst problematiske konstitusjonene til Kristi Legionærer (Benedikt har beordret dem revidert). Det står enhver fritt å argumentere for sin versjon av denne listen. Men det betyr ikke at han som gjorde tabbene, ikke var en hellig mann.

Jeg konverterte ikke på grunn av Johannes Paul. Men kanskje forble jeg i Kirken på grunn av ham? I alle fall fant jeg, og mange med meg, i ham et troverdig vitne. Hans *Over håpets terskel* er en av de mest trosstyrkende bøker jeg har lest. Jeg forsto aldri fascinasjonen for Pavens person, jeg syntes ikke den

var viktig. Men det var viktig at han var gjennomskinnelig for Kristus og at han trodde på det han forkynte. Da han døde, hadde han ingenting. Hans lange sykdomsforløp ribbet ham etter hvert for all fysisk styrke – foran verdens TV-kameraer. I denne totale utlevertheten vitnet han om verdigheten i selve det å være. Han var en mann som ga alt, som ikke holdt noe igjen for seg selv. Hvor mange kan med hånden på hjertet si det om eget liv?

Da jeg sto der i Borgo Pio i mitt mislykkede forsøk på å ære denne mannen, var det ikke så lenge siden 1987. Men verden var forandret, Kirken var forandret og jeg var forandret. Mye av forklaringen på det heter Johannes Paul.

Heidi H. Øyma

Hvem sa kirkebyråkrater mangler humor? Det er ikke å fornekte at Vatikanet gjennom tidene har vært åsted for en del økonomiske skandaler. Før nyttår promulgerte paven en detaljert lovgivning mot hvitvasking av penger. Dokumentene bærer datoen 30. desember 2010. Ikrafttredelsesdatoen ble satt noe frem i tid. Til 1. april 2011.

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgis av:

Norsk Katolsk Bispe råd
Nr. 2, 2011, årgang 123 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:

Kristine Dingstad (KD), Sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
P. Per Einar Ødden (PEO)

Fast medarbeider:

Gunnar Wicklund Hansen (GWH)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Grafisk utforming: Peter Bjerke

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 46 600

Redaksjonsslutt: 28.3. Deadline for neste nr: 18.5.

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:

Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Jessheim

Kirke på hjul

Av Heidi H. Øyma

I menighetsbladet for St. Gudmund menighet på Jessheim kan man lese beskjeder av typen «ta med registreringskjema fra bordtennisbordet før messen». Det er fordi menigheten til nå har feiret liturgien i en gymsal. Veien mot egen kirke er lang. Men snart blir de første menighet ut i Oslo katolske bispedømmes nye «kirke på hjul»-satsing.

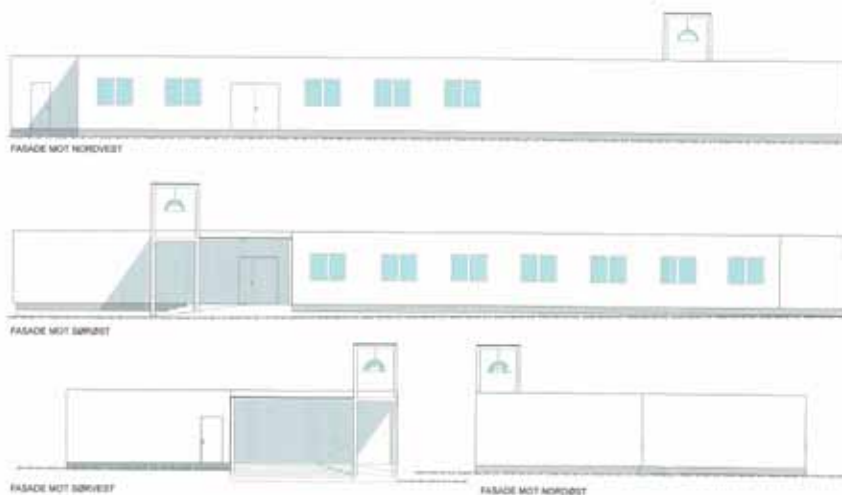
Foto: P. Andreas Rupprecht SM

Her skal kirkebyggesettet snart rulle inn.

Høsten 2010 kjøpte bispedømmet inn et «byggesett» bestående av 19 moduler fra Gjerdrum kommune. Disse paviljongene er fra 2007 og har tidligere blitt brukt til klasserom for småskolen. På Holmsletta utenfor Jessheim er arbeidene på tomten nå i gang for å forberede grunnen for byggesettet, som St. Gudmund menighet leier fra bispedømmet. Når de er ferdig satt opp, vil de gi en kirkesal på 267 kvadratmeter og noen andre lokaler, inkludert møterom/kontor.

I menighetsbladet GudmundNytt februar/mars 2011 skrev sogneadministratør p. Andreas Rupprecht SM at den drøyt tre år gamle menigheten nå har passert 1900 medlemmer og at behovet for en egen bygning begynner å bli prekært. Siden menighetsbladet kom ut, er de nødvendige tillatelser i orden. «Vi gleder oss til å få egne lokaler. Da slipper vi å måtte sette opp og rydde vekk alt hver gang. Vi kan også feire messe på uke-dager, og flere grupper kan møtes,» uttaler p. Rupprecht til St. Olav.

Som tegningene viser, blir byggesettet satt sammen med tydelig kirkepreg. St. Olav gratulerer!

Rapport fra en evangelist

Av sr. Anne Bente Hadland OP

Etter 19 besøk i 15 menigheter siden «evangeliseringsukene» startet i 2006, har vi gjort oss noen tanker, fr. Arnfinn Haram og jeg, som vi ønsker å dele med St. Olavs lesere.

Evangeliseringsopplegget er på ingen måte avsluttet, men vi ønsker å gjøre opp status på bakgrunn av den konkrete erfaringen vi har tilegnet oss, før vi lanserer et nytt opplegg.

Organisering

Først og fremst vil vi si at det er et stort privilegium å komme rundt til menighetene på denne måten, og slik komme prester og legfolk nær inn på livet. Evangeliseringen strekker seg over flere dager – minst fire – og det for at vi som kommer, skal få tid sammen med menigheten, og at prosesser skal komme i gang. Alle som har hatt besøk av oss, vet at *det kreves noe av menigheten* på stedet. Der hvor opplegget har hatt best effekt, er også der hvor prest og menighet i fellesskap har gått sammen om forberedelser så vel som gjennomføring.

Et evangeliseringsopplegg krever mye av den menigheten som ber om det – det må forberedes. Ideelt sett skal man forsøke å nå alle grupper – både unge og eldre, menn og kvinner, på kryss og tvers av innvandrergruppene – i hvilken grad det lar seg realisere, avhenger i stor grad av *samspeillet mellom prest og menighet*. Prestens rolle er betydelig – han kan ikke undervurderes som inspirator og lagleder, og han må være seg bevisst sitt store ansvar for helheten. På den annen side må hans rolle heller ikke overvurderes! En prest som agerer uten å ha menigheten med seg, kommer ingen vei.

Evangelister i Bergen

Voksenkatekese og sjelesorg

Det vi ser og har fått bekreftet, er det store behovet for undervisning og voksenkatekese. Det er et utbredt fenomen at mens mange fortsetter å utdanne seg og videreutvikle seg i jobbsammenheng, og oppdaterer seg innenfor kulturliv og samfunnsliv, så er det påfallende hvor mange som lar troen og tros livet leve på sparebluss. Der holder det liksom med det man har fra barndommens og ungdommens katekese eller konvertittundervisningen. Helst skulle voksenkate-

som bærer seg selv og sine frem for Gud i håp om helbredelse eller med bønn om hjelp til å bære de byrder livet har lagt på dem.

Språkbarrierer

Det gjøres et stort og helhjertet arbeid i våre menigheter – av prester og legfolk, ansatte som frivillige. Det gjelder så menn ikke bare under evangeliseringsdagene! Mange kan ikke komme på alt, men tar med seg det de kan. Noen deltar bare i messene fordi *språket er en barriere*.

Men der er propper i systemet. Skulle bare én nevnes, må det være kommunikasjon.

kese vært et permanent tilbud i alle våre menigheter med muligheter for samtaler, undervisning, fornyelse og fordypning. Vi opplever at mottageligheten er stor. Våre besøk i menighetene er på langt nær tilstrekkelig, men noe er bedre enn ingenting.

Under evangeliseringsdagene legges det stor vekt på sjelesorg og skriftemål, meddelelse av sykesalvingens sakrament og forbønn med håndspåleggelse. Oppslutningen har vært overveldende. Det er gripende å ta imot mennesker som kommer i tro,

Underveis får vi ofte spørsmål om hvorfor opplegget bare er på norsk. Evangeliseringen søker å favne alle, eller så mange som mulig. I menigheter med ressurser til det, har det vært organisert parallelle opplegg innen enkelte av språkgruppene. Det er ingen tvil om at alle grupper har behov for fordypning, oppdatering og undervisning i troen, ikke minst de katolikker som ikke har kirken som sitt primære møtested og sosiale nettverk.

Det er klart at språket begrenser, men norsk er en gang fellesspråket i Den katolske kirke i Norge – slik det har vært fra første stund. På sett og vis er evangeliseringen en slags nasjonalsjelesorg på norsk, og vi ser at den er viktig ikke minst i menigheter der prestens norskkunnskaper er begrenset. Jeg tør påstå at ingen nasjonal- eller språkgruppe er favorisert i vår kirke i Norge i dag. Det vil alltid være en bonus for den gruppen som tilfeldigvis har en prest med samme morsmål som dem. Andre språk som er representert i kirken vår i Norge, er vesentlig større enn det norske og har dermed betydelig større tilgang på katolsk litteratur og muligheter for fordypning enn norsktalende har.

Kunne vært fullere

Våre kirker er fulle, men de kunne vært enda fullere. Der er mennesker blant oss som bare glir bort fra Kirken. Evangeliseringen er en god anledning til å invitere dem vi ikke har sett på en stund, til å komme med, til å ta vårt kall til å være apostler på alvor! I noen menigheter har man sendt ut personlige brev til mennesker man ikke har sett på en stund. Man har spurt hvor de nå er, de man gikk til førstekommunion eller ble konfirmert sammen med, de man gikk i konvertittundervisning med – og gått ut med personlige henvendelser. Der har hver og en av oss en oppgave.

Mange slags propper

Men der er propper i systemet. Skulle bare én nevnes, må det være kommunikasjon. Kommunikasjon mellom prest og menighet – kommunikasjon mellom de ulike gruppene i en menighet, kommunikasjon menighetene imellom, og mellom sentrale organer, menigheter og prester. Her er en oppfordring: Ta en titt på oppslagstavlen og i brosjyrehyllene neste gang du går i kirken eller menighetslokalet – og rydd!! Gamle votter og ungdomsleirene fra i fjor er ikke særlig inspirerende. Oppslagstavler og brosjyrer er helt klart ikke primære som kommunikasjonskanaler, og kanskje er det morsommere å oppdatere hjemmesider enn å rydde bak i foreningslokalet. Kommunikasjonskanalene er mange, og alle må tas i bruk skal budskapet nå frem. Og

Evangelister i Stavanger

som sagt: Personlige henvendelser gir resultater!

Dessuten: Hvem har oversikt over hva som finnes av tilgjengelig materiale til bibelgrupper, samtalegrupper og kurs? Vi får spørsmålene, vi ser spredte initiativ, men hvor er forumet for deling av denne informasjonen? Ikke bare hva som er tilgjengelig, men også erfaringen i bruken av det.

Liturgien

Vi ser også nødvendigheten av et liturgisk «løft» i våre menigheter. Det må være mulig å øve inn andre messer enn messe 14 eller 8, og vi etterlyser også en større frimodighet i bruk av salmeskatten. Kunnskap er en viktig faktor her også.

I skrivende stund er det fire voksne menn som utdanner seg til diakonitjeneste i Kirken. Diakonene kan bli et verdifullt tilskudd til den vedvarende trosopplæringen i menighetene. Til de menigheter som ennå ikke har en diakon i sin midte: Finn en! Støtt og oppmuntre egnede kandidater i din menighet.

Ønskeliste

Det er ikke lett å være alene med sin tro i familien, på arbeidsplassen, blant venner. Det trengs ikke bare repetisjonskurs og katekese, men evangelisering – både undervisning og omvendelse, og hjelp til å gjøre troens skatter til det daglige brød, til en like nødvendig del av livet som alt annet vi fyller dagene med. Guds ord er det levende brød, vår daglige føde.

Evangelister i Haugesund

Vi ønsker oss bibelforedragsserier, organisering av samtalegrupper, lectio divina-grupper ...

Men mest av alt ønsker vi å fortsette! Denne våren er det opphold – vi kommer sterkt tilbake.

Menighetene som har hatt besøk (tilfeldig rekkefølge) er St. Olav (Oslo), St. Hallvard (2), Askim, Hamar, Lillehammer (2), Stavanger (2), Bergen (2), Trondheim, Haugesund, Drammen, Fredrikstad, Hønefoss, Halden, Arendal, Lillestrøm. De som har reist rundt, er p. Arnfinn Haram OP, sr. Anne Bente Hadland OP, sr. Anna Mary House OP, p. Reidar Voith, p. Heinz Joseph Catrein SS.CC og Anne Samuelsen.

–En ny modell for økumenisk engasjement og forsoning

Av Ole Martin Stamnestrø
og Heidi H. Øyma

I Den stille uke vil omkring ni hundre tidligere anglikanere, deriblant enogseksti geistlige bli opptatt i Den katolske kirkes fulle fellesskap i det nyopprettede ordinariatet Our Lady of Walsingham i England og Wales. Denne fastetiden gjennomgår de katekese og annen forberedelse. Det nye med ordinariatet er ikke at anglikanere blir katolikker, men at de får muligheten til å bli det i grupper med den hensikt at de skal bevare mer av sin anglikanske identitet.

Gruppene består typisk av tidligere sogneprester med en større eller mindre andel av den aktive kjernen i deres gamle menigheter. Fem tidligere anglikanske biskoper er allerede presteviet i Den katolske kirke for å hjelpe disse gruppene. Først ute var John Broadhurst, Keith Newton og Andrew Burnham, som ble opptatt i Kirken første januar og presteviet to uker senere. St. Olav har intervjuet nåværende msgr. Andrew Burnham, som for tiden leder en gruppe i Oxford.

Først og fremst, la meg få gratulere deg med opptagelsen i Den katolske kirkes fulle fellesskap. Det første spørsmål en idrettsutøver i Norge får av journalister etter en konkurranse er «hvordan føles det nå?» Så: Hvordan føles det nå?

– Jeg er svært tilfreds med at den lange lengselen etter kommunion har gått i oppfyllelse og at dette ikke var noe jeg måtte gjøre alene – men sammen med noen av dem som har stått under min pastorale omsorg.

Tre forhenværende anglikanske biskoper prestevies 15. januar, fra venstre Keith Newton, Andrew Burnham og John Broadhurst.

Opptatt i Kirkens fulle fellesskap den 1. januar, presteviet den 15. januar – det må være rekord for den ettersegende langsomme katolske Kirke. Dette må vel kunne kalles en personlig tillitserklæring fra Den hellige far?
– Ikke så meget til meg personlig, som til prosessen å nå ut til grupper av ortodokst troende. Den hellige far har etablert en ny modell for økumenisk engasjement og forsoning innen Kirken.

Som anglikansk biskop var du blant folk flest kjent under den lett uærbødige, dog ikke nødvendigvis lite hengivne tittelen «flyvende biskop». Hvilken type tjeneste var dette?
– Jeg måtte dekke en tredjedel av England – først tretten bispedømmer og siden, etter at ett fikk en lokal løsning, tolv. Jeg besøkte i realiteten mellom 70 og 100 menigheter, ganske spredt, og tilbød «utvidet biskoppelig omsorg» – ingen jurisdiksjon, men sann biskoppelig tjeneste i enhver annen forstand.

Roma bygget en helt ny terminal for å motta de «flyvende biskopene» da de kom inn for landing. Kan du kort forklare hva det noe fremmede begrepet «ordinariat» betyr?

– Slik jeg forstår det, ble det første «ordinariat» opprettet av Johannes Paul II på 1980-tallet for å dekke militæret. Det er en slags ikke-territoriell lokalkirke med en egen ordinarius på

toppen. Enestående nok har nåværende pave bestemt, i den apostoliske konstitusjonen, at en gift anglikansk biskop som blir katolsk prest, kan være ordinarius selv om han kun er prest. Dette betyr at han har jurisdiksjon som en biskop over et bispedømme og kan gjøre alt hva en biskop gjør, bortsett fra å ordinere. Den første ordinarius er msgr. Keith Newton, som er min tidligere bispekollega i provinsen Canterbury. Som biskop av Richborough hadde han tilsyn med øst, mens jeg hadde tilsyn med vest.

Den spesialkonstruerte – bygget formålstjenlig for dere, for å si det slik – landingsplattformen i Den katolske kirke må bety at Vatikanet også anerkjente noe uvanlig ved deres avgangsplattform. Hva er så spesielt ved den høykirkelige anglikanske, eller anglo-katolske, måte å være kristen på?

– Det har vært en hel selvforståelse at anglikanere er Den katolske kirke i England. Det har gått så langt at enkelte anglikanere har satt spørsmålsteget ved romersk-katolskes rett til overhode å være i England, bortsett fra for å gjøre tjeneste for etniske minoriteter. Hele dette resonnementet begynte å rakne for et halvt århundre siden, og i dag anser de fleste anglikanere seg som ett kirkesamfunn blant mange, dog med det privilegium å være en statskirke.

Jeg tror ikke at Vatikanet anerkjenner den nevnte, tradisjonelle selvforståelsen, men de anerkjenner at det er mange katolske elementer i det anglikanske – nesten som knust glass fra en vase, hvor hoveddelen av vaset i England fremdeles er Den romersk-katolske kirke.

Media refererer ofte til de anglikanere som er imot ordinasjon av kvinner til prestetjenesten samt annet nytt, som «misfornøyde anglikanere». Er det med uvilje, med en negativ motivasjon, at noen anglikanere nå krysser Tiberen – fordi de ikke liker utviklingen i Den anglikanske kirke?

– Jeg kan ikke se noen bedrøvelse blant de tusen som nå «krysser Tiberen». (For øvrig befinner vi oss, i likhet med Vatikanet, allerede nord for Tiberen!) Det er en iver etter å bli forsonet med Den hellige stol og til å komme inn i full kommunion med Den katolske kirke. Disse tusen er imidlertid ikke typiske. De er alle mennesker som er beredt til å forlate sine kirker og menigheter, og det er ikke en typisk anglikansk holdning.

Mange anglo-katolikker har i flere tiår lengtet etter kommunion med Roma, men ventet på det rette øyeblikk; de har på et vis ventet på at Roma skulle åpne armene for dem. Dette øyeblikket er nå kommet. Enkelte kommentatorer har vært overrasket over at flere av de geistlige som tidligere roste Roma høylydt og kritiserte de anglikanske biskopene, plutselig synes å ha funnet feil ved Roma og fortinn ved Den anglikanske kirke. Hvorfor? Dyptsittende engelsk antikatolisisme? Tradisjonell engelsk motstand mot forandring? Sviktende nerver eller tro?

– Alle disse forklaringene spiller en rolle. Geistlige som konverterer, mister jobb, hjem og fellesskap og får redusert pensjon. Det krever manns mot eller dumdristighet å takle slikt.

Det kan virke som om det er en øvelse i balansekunst å ha en lederposisjon i ordinariatet. På den ene siden forlater du Den engelske kirke, en avskjed man må gå ut fra ikke er helt ukomplisert. På den andre siden tas du i mot av det katolske hierarkiet som angivelig, i det minste i begynnelsen, møtte ideen om et ordinariat

med tydelig manglende entusiasme. Hva er utfordringen nå?

– Når det kom til stykket, er det katolske hierarkiet nå veldig entusiastisk og ønsker oss velkommen. Utfordringen for ordinariatet er å etablere et eget liv og ikke disintegre fordi det er svakt eller blir oppsugd av de omkringliggende katolske bispedømmene. Dette betyr at vi har arbeid foran oss.

Under sitt besøk til England i september i fjor, talte pave Benedikt til de katolske biskopene i England og Wales og beskrev målet med ordinariatet slik: «Gjenopprettelsen av fullt kirkelig fellesskap, hvor gjensidig utveksling av gaver fra vår respektive åndelige arv er en berikelse for oss alle.» Paven tenker åpenbart at dere har noe å gi til Den katolske kirke i England. Hva er denne arven, og hvordan vil den bli opprettholdt og næret i det nye ordinariatet?

– Dette er det mest fascinerende spørsmålet. Det finnes en skatt av anglikansk liturgi og musikk som vi må ta med oss. Det finnes en anglikansk pastoral metode som er mindre juridisk enn den romerske (hvilket ikke betyr at den er bedre enn den romerske), og det finnes en erfaring av å gjøre tjeneste for alle i lokalsamfunnet, som her i England absolutt har vært en anglikansk ting og ikke en romersk. Hvor godt alt dette blir plantet om, vil vise seg.

Fullt kirkelig fellesskap med Kristi stedforstredere er igjen det uttrykte målet; imidlertid får dette fellesskapet i praksis sitt uttrykk i «utveksling av gaver» heller enn i romersk uniformitet. Gir paven her et hint om en ny type økumenikk?

– Jeg tror paven – i likhet med mange av oss – er utålmodig med en type økumenikk hvor det er masse diskusjon, men usannsynlig at noe skjer til bry for dem som deltar, eller at de skal endre seg på noen måte. Paven investerer i en ny type økumenikk hvor han sier til grupper: «Kom, og ta med det dere har inn i Kirkens fulle fellesskap.» Denne metoden må få massive implikasjoner for høykirkelige lutheranere og andre som ser en verdi i forestillingen om en synlig kirke. Den er mindre interessant for evangelikale, for hvem Kirken består av alle dem som virkelig elsker Herren, og Gud alene vet hvem er. Den må være ganske truende for ortodokse kristne som er opp tatt av å ikke

sette sin egen oppfatning av autentisk å være Kirken på spill.

Blant disse gruppene er de evangelikale likevel fascinert av pave Benedikts kjærlighet til Bibelen, og det har vært og jeg tror det vil komme, viktige fremskritt i forhold til de ortodokse, kanskje først og fremst utenfor de tradisjonelle sentra Russland og Hellas.

Et siste, svært konkret spørsmål: Hva er din jobb nå, som leder av ordinariatgruppen i Oxford? Hva skjer de kommende uker og måneder? Hvordan vil ordinariatet rent praktisk etablere seg?

– Min første oppgave er å etablere og bygge en heller liten gruppe. I Oxford har en mengde anglikanere i årenes løp funnet hjem til Den katolske kirke, og det er ikke mange gjenværende som fremdeles er interessert i denne reisen. I fastetiden starter vi med lørdagskveldene i Oratoriet, og flytter så i påsketiden til Pusey House Chapel, senter for dagens (anglikanske) oxfordbevegelse. Der blir vi en stund og flytter så antageligvis på ny. Ingenting er ennå avklart eller definitivt.

MARIATANKER for hver måned.

Mariatanker er lenken på www.maristene.katolsk.no til et knippe ideer om Jesu mor, som modell for kirken og for alle kristne.

Forslagene er tenkt som et supplement til den enkeltes daglige meditasjon (f.eks. på www.sacredspace.ie, nå på 20 språk).

–Maristene på Strømmen

Mellom skepsis og Hollywood

Av Andreas Dingstad

Da Vatikanet i 2004 beordret alle verdens bispedømmer til å ansette en eksorsist, ble dette naturligvis slått stort opp både i norsk og internasjonal presse.

Djevler, eksorsister og Vatikanet?

Erklæringen fra Roma var en drøm for mange nyhetsdesker. Ta en dose dyp fascinasjon, samt en klatt sunn skeptisisme på en seng av lett forakt, og vi ser konturene av massemediens reaksjon – her, som i mange andre tilfeller. For å si det med kultfiguren Marge Simpson: *Catholics can be a peculiar bunch* ...

Eksorsismeritualet er ett av flere områder hvor Kirken og det katolske verdensbilde – både frivillig og ufrivillig – har bidratt sjenerøst til moderne populærkultur. Det kanskje mest kjente tilfellet er filmklassikeren *The Exorcist* fra 1973, hvor en heroisk Max Von Sydow utkjemper en apokalyptisk kamp mot Djevelen selv – med en liten besatt jente som uskyldig tredjepart.

Én bok og to filmer

Her hjemme aktualiseres nå temaet i form av en bok og to filmer. Filmen *The Rite*, med Anthony Hopkins i en av hovedrollene, vises i skrivende stund på norske kinoer og er basert på boken ved samme navn, skrevet av den amerikanske journalisten Matt Baglio. Da Baglio fikk høre om et eksorsismekurs i Roma, ble hans journalistiske nysgjerrighet naturlig nok vekket. Når det i tillegg viste seg at en av deltagerne på kurset var hans landsmann p. Gary Thomas, lå forholdene til rette for et dypdykk ned i en myteomspunnet verden, hvor leseren

følger presten Gary under hans opplæring hos en eksorsist i Roma.

Mens det i klassikeren *The Exorcist* ikke spares på effektene – tenk grønn ertesuppepsy og rullende hoder – beskriver Baglio det virkelige livs eksorsismeritual som noe tilnærmet like ordinært som en tannlegetime, med venterom og avtalekort inkludert.

Etter å ha sett filmatiseringen av Baglios balanserte og svært leseverdige bok, må det sies at Hollywood nok en gang har falt for fristelsen til det teatraliske – med en ulveglisende Anthony Hopkins som eksorsistlæremester. Men leserne kan jo se filmen og dømme selv, eller aller helst: lese boken, som ventes utgitt på St. Olav forlag om kort tid.

Imens er det lille produksjonsselskapet Gammaglimt i Trondheim godt i gang med en dokumentarfilm om den erfarne spanske eksorsisten Jose Antonio Fortea, med forventet premiere våren 2012. De norske filmskaperne har fått eksklusiv tilgang til p. Fortea, og gjennom sine reiser verden rundt med spanjolen loves det et unikt innblikk i en av verdens mest kjente eksorsisters liv og virke. Prosjektet har endog fått støtte fra Norsk Filminstitutt, og store aktører fra inn- og utland har meldt sin interesse.

Kirkens lære

Men hva sier Kirken egentlig om eksorsisttjenesten? Katekismen nevner den kun én gang, i paragraf 1673:

«Når Kirken, offentlig og med myndighet, i Jesu Kristi navn ber om at et menneske eller en ting må være beskyttet mot den ondes anslag og unndratt

hans herrevelde, er det tale om en eksorsisme. Jesus foretok slike, og det er fra Ham Kirken har fått kraft til og i oppgave å drive ut djevler. I enkel form utføres eksorsisme ved dåpen. Høytidelig eksorsisme, som kalles «den store eksorsisme», kan kun utføres av en prest og med biskopens tillatelse. Slik eksorsisme skal man gå til med klokskap og i streng overholdelse av de regler Kirken har satt opp. Eksorsisme har til hensikt å drive ut demoner eller å befri fra djevlebesettelse, og dette i kraft av

leserne kan jo se filmen og dømme selv, eller aller helst: lese boken, som ventes utgitt på St. Olav forlag om kort tid

den åndelige myndighet Jesus betrodde sin Kirke med. Sykdomstilfeller, særlig sinnssykdom, er noe helt annet. Å helbrede dem hører inn under legevitenskapen. Derfor er det viktig, før man griper til eksorsisme, å forsikre seg om at det dreier seg om nærvær av den onde og ikke om et sykdomstilfelle.»

Er så djevelen og hans demoniske hær en konkret og ekte entitet som bevisst forsøker å forlede mennesket bort fra Gud, eller kun et billedlig symbol på det som ikke er godt? Svaret på spørsmålet vil variere, også blant dagens prester og biskoper. Noen måneder etter pave Paul VIs smått legendariske uttalelse om at satans røyk har trengt inn i Kirken, formulerte han seg slik da han ved en

generalaudiens utdypet sine tanker om det ondes tilstedeværelse i verden:

«Først og fremst: Hvorfor snakker vi ikke om dette lenger? Vi snakker ikke om det fordi vi mangler en synlig erfaring. Vi tror at det vi ikke ser, ikke eksisterer. I stedet kjemper vi mot det onde. Men hva er det onde? Vi snakker om ondskap som noe ufullkomment, en mangel på noe. Dersom noen er syke, mangler de god helse. Hvis noen er fattige, mangler de penger og så videre. Dette er ikke tilfellet når vi snakker om djevelen; det er derfor dette er en fryktelig realitet. Vi har ikke å gjøre med noe ufullkomment, en ondskap som skyldes mangel på noe. Vi må innse at vi står overfor en slagkraft som i seg selv er ond; en eksisterende ondskap; en ondskap som er en person; en ondskap som vi ikke kan klassifisere som en korrumpert av godhet. Vi snakker om en bekreftelse av ondskapen. Og hvis dette ikke skremmer oss, så burde det gjøre det. Den som nekter å erkjenne eksistensen av denne fryktelige realiteten, fjerner seg fra den bibelske og kirkelige læres sannhet.»

Sterke ord fra Peters etterfølger – av mange regnet som den første «moderne pave». Det ondes konkrete tilstedeværelse bekreftes av erfarne eksorsister, som fremhever tre klassiske kjennetegn på demonisk besettelse: evnen til å snakke tidligere ukjente språk, kjennskap til de skjulte ting samt ekstraordinær fysisk styrke.

Ritualet

Likeledes deler man opp demonisk aktivitet i tre ulike alvorlighetsgrader: demonisk undertrykkelse, påvirkning og full besettelse. For å skille klinten fra hveten, har Kirken utarbeidet strenge retningslinjer. I Oslo katolske bispedømme går kontakten med bispedømmets eksorsist via biskopen, og før man kommer så langt, må det blant annet fremlegges full dokumentasjon på eventuell sykdomshistorie fra psykolog og annet helsepersonell.

Kirkens offisielle eksorsismeritual – *De Exorcismis et Supplicationibus Quibusdam* – stammer fra 1614 og har deretter blitt revidert to ganger: først i 1952, samt en større revisjon i 1998.

Intervju med en eksorsist

Oslo katolske bispedømme har hatt en tilknyttet eksorsist siden 2004. Når jeg i forbindelse med denne saken ønsker å komme i kontakt med vedkommende, får jeg gjennom en mellommann tillatelse til et kort intervju. Av personvernshensyn forblir eksorsistens identitet anonym.

Kan du kort si noe om hvordan du endte opp i tjeneste som eksorsist?

– Oppdraget om å gjennomføre den høytidelige eksorsismen gis ene og alene gjennom en særskilt og uttrykkelig tillatelse fra biskopen selv.

Hvordan foregår selve ritualet? Ber du igjennom hele, eller varierer du ut ifra hver enkelt situasjon?

– Eksorsismen er en liturgisk handling som tilhører sakramentaliene, derfor er det et hellig tegn hvor åndelige gaver og assistanse fremstilles symbolsk og mottas gjennom Kirkens forbønn. Ritualet begynner med bestenkning med vievann, etterfulgt av bønn i form av et litani. Deretter leser eksorsisten en eller flere davidssalmer, og så forkynnes evangeliet. Etter evangeliet følger håndspåleggelsen, trosbekjennelsen og fremvisningen av Herrens kors. Til slutt leser eksorsisten den særskilte påkallelsen, hvor han innstendig ber Gud om hjelp for den troende. Er det hensiktsmessig, leser også eksorsisten befalingen rettet til Djevelen om at Den onde i Kristi navn må forlate den besatte. Ritualet avsluttes med en takksigelseshymne, en bønn og den avsluttende velsignelse.

Hvor mange henvendelser får du fra biskopen i året?

– Dette er hemmelig, her gjelder en absolutt taushetsplikt.

Eksorsisten må være den største skeptikeren, sier den amerikanske eksorsisten fr. Gary Thomas, kjent fra den aktuelle boken *The Rite*. Har du noen tanker om denne balansegangen mellom skeptisisme på den ene siden og det å samtidig være åpen for at mennesker du møter faktisk kan lide under demonisk påvirkning?

– Ved påståtte tilfeller av diabolisk påvirkning skal eksorsisten fremfor alt utvise tilbakeholdenhet og en stor grad av skjønn. Eksorsisten skal innledningsvis ikke lettvint ha tiltro til påstanden om besettelse dersom personen lider av sykdom. Eksorsisten skal heller ikke umiddelbart anse det som besettelse dersom noen hevder på særskilt vis å være fristet, plaget eller forfulgt av Djevelen, da personen godt kan være offer for sin egen innbilning. Under alle omstendigheter skal han, med stor omsorg, undersøke om den som hevder å være besatt, virkelig er det eller ikke.

En del kjente eksorsister, som Gabriel Amorth og Jose Antonio Fortea, har lenge etterlyst en mer åpen og anerkjennende holdning fra Kirkens side. Hvordan ser du på din og andre eksorsisters plass i Kirken i dag? Blir dere møtt med mer åpenhet?

– Ja. Ethvert bispedømme er forpliktet til å tilby denne kirkelige tjeneste. Åpenheten er også tydelig i den utdanning som tilbys og kongresser og andre møter som holdes for eksorsister.

De fleste kan vel forstå at en eksorsist i et lite bispedømme som OKB må være anonym og omringet av diskresjon. Andre steder i verden derimot er eksorsistens identitet godt kjent, og han jobber i team med psykologer og helsepersonell. Hvis vi nå ser bort

i fra behovet for å skjermes mot blant annet psykisk syke: Ser du noen ulemper med din anonymitet, som f.eks. at vi nå ikke sitter ansikt til ansikt mens du svarer på disse spørsmålene?

– Nødvendigheten av anonymitet henger sammen med den store pågangen, basert til dels på en usunn nysgjerrighet og den nye åndelige søken som finnes i Skandinavia. Det skulle nok vært ytterligere åtte eksorsister, og et team for å skille ut de virkelige behovene fra andre forespørsler. Hverken før eller etter at eksorsismen gjennomføres, skal media gis noe delaktighet. Hverken eksorsisten eller andre tilstedeværende skal avsløre noe rundt den, og alle skal vise en tilbørlig diskresjon.

Kirken ønsker alltid å være tilstede for mennesker som lider, både kroppslig og sjelelig. Ut ifra en ren pastoral tankegang: an du

si noe om menneskene du møter i din tjeneste, og viktigheten av Kirkens tilbud om hjelp til de som lider?

– Behovet for å utføre en eksorsisme skal bedømmes med stor forsiktighet, etter grundig vurdering og i troskap mot skriftemåls-hemmeligheten. Så langt som mulig skal beslutningen foretas i samråd med sakkyndige innen det åndelige liv og ved behov sakkyndige innen medisin og psykologi som viser respekt for den åndelige virkelighet. Eksorsismen skal utføres på en slik måte at den synliggjør Kirkens tro og ikke kan oppfattes som et uttrykk for magi eller overtro. Den skal heller ikke anses av de nærværende som et skuespill.

Har du selv vokst i din tro etter at du begynte som eksorsist?

– Tjenesten som eksorsist skal kun overlates til en from, opplyst

og klok prest av upåklagelig karakter, særskilt forberedt for dette oppdraget. Selvfølgelig vokser du i din tro og ditt åndelige liv ved å utøve Guds nåde for et såret og lidende menneske.

Har du noe du avslutningsvis ønsker å si til katolikker og andre som leser dette, og som synes tematikken er skremmende?

– Vær ikke redde! Kirken tror fast og bestemt at det kun finnes én Gud, Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd, det ene prinsipp bak alt som finnes, skaper av alt, synlig og usynlig. Gud beskytter og leder i sitt forsyn alt han har skapt (jmf. Kol 1,16).

www.mf.no/katolsk
teologi@mf.no

KATOLSKE STUDIER 2011

For studier høsten 2011 er søknadsfrist via samordna opptak 15. april. Det er også mulig å søke direkte til MF for alle emner og programmer innen 1. juni. For nærmere informasjon om studier og opptak, se mf.no/katolsk. Ta kontakt med studieveileder dersom du har spørsmål: teologi@mf.no eller tlf. 22 50 05 00.

Årsstudium i kristendom/RLE – katolsk variant

Årsstudiet i kristendom/religion gir grunnleggende innføring i religion og livssyn med hovedvekt på kristendommen. Studiet gir bred allmennkunnskap og er relevant for ulike yrker, blant annet i skolen. Det inngår i MFs lektor-/adjunktprogram, flere bachelorprogrammer og teologistudiet. En variant av årsstudiet er spesialtilpasset katolske studenter. Studiet går over to semestre, det katolske emnet foreleses om våren. I årsstudiet inngår også Examen Philosophicum. Studenter som har dette fra før, velger et ekstra fordypningsemne.

Katolsk dogmatikk TEOL 2462 (10 stp)

Dette er det tredje i en gruppe på fire emner i katolsk dogmatikk som tilbys ved fakultetet. Det tar for seg det mest sentrale av alle kristne dogmatiske emner, læren om Gud som én og tre. Emnet består av følgende deler: A. Læren om Gud – den ene og treenige (5 stp), B. Nådelære (3 stp), og C. Mariologi (2 stp).

Religionsfilosofi og metafysikk FIL 1010 (10 stp)

Dette emnet konsentrerer seg om grunnleggende filosofiske spørsmål om Gud og religion. En del av spørsmålene som skal diskuteres er: Hva er de beste argumenter for og mot Guds eksistens? Hva er det beste svar på det ondes problem? Taler vitenskapen mot religion? Er det rasjonelt å tro på mirakler? Kan bare én religion være sann? Er det mulig å beholde sin personlige identitet etter døden?

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Har du husket Fasteaksjonen?

Menneskets verdighet – vårt ansvar

Støtt Caritas' innsats for menneskerettigheter og demokrati i DR Kongo, Uganda, Zambia, Honduras og Colombia.

caritas
NORGE

Bankkonto 8200.01.93433

Merk innbetalingen "Fasteaksjonen"

Se CaritasINFO og www.caritas.no

for mer informasjon

Feiring av Johannes Paul IIs saligkåring i Norge

Oslo

Pontifikalmesse i Trefoldighetskirken 1. mai kl. 13.00

NB! Forhåndsbestilte billetter (gratis). Følg med på www.katolsk.no. Deretter kirkekaffe-fest flere steder i Akersveien: i skolegården på St. Sunniva, i menighetssalen med mer.

Bergen

Messe for hele menigheten i Johanneskirken 1. mai klokken kl.13.00

Det blir også en utstilling i Krypten om Johannes Paul II, denne åpnes før Den stille uke.

Trondheim

Festmesse 1. mai (sted ikke avklart) og påfølgende mottagelse.

Følg med på katolsk.no for flere detaljer og informasjon om andre arrangementer.

Maleri til minne om Johannes Paul IIs besøk i Nidarosdomen 1989

Foto: Domalbert Marzke

In medio Ecclesiae – midt i Kirken

Av Johannes Paul II

Foto: © Observatore Romano

Under sine årlige retretter skrev pave Johannes Paul IIs sitt åndelige testamente, den første delen i 1979. Det siste som ble lagt til, er fra år 2000. St. Olav bringer her en lett forkortet norsk oversettelse. Det som er tatt ut, er hovedsakelig instruksjoner vedrørende hans begravelse.

*Totus Tuus ego sum*¹

I Den hellige Treenighets navn. Amen.

«Våk! For dere vet ikke hva dag deres Herre kommer» (jfr. Matt 24,42). Disse ordene minner meg om det siste kallet, som kommer i den time Herren vil. Jeg ønsker å følge Ham, og jeg ønsker at alt i mitt jordiske liv skal forberede meg til dette øyeblikket. Jeg vet ikke når det kommer, men også dette øyeblikket, som alt, legger jeg i hendene til min Mesters mor: *Totus tuus*. I de samme moderlige hender overgir jeg alt og alle som mitt liv og mitt kall har forbundet meg med. I disse hender overgir jeg først og fremst Kirken, og også mitt fedreland og hele menneskeheden. Jeg takker alle. Jeg ber alle om tilgivelse. Jeg ber også om forbønn om at Guds Miskunn vil vise seg større enn min svakhet og uverdighet. [...]

Jeg etterlater ingen eiendom som det vil være nødvendig å disponere. Når det gjelder de tingene jeg brukte til daglig, ber jeg om at de blir fordelt som det synes best. Personlige notater skal brennes. Jeg ber om at p. Stanislaw² skal passe på dette, og jeg takker ham for samarbeidet og hjelpen, som har vært så langvarig og så omfattende. Men all annen takk, beholder jeg i hjertet foran Gud selv – fordi det er vanskelig å uttrykke den. [...]

*Apud Dominum misericordia
et copiosa apud Eum redemptio*³

Roma, 6. mars 1979

Etter min død ber jeg om messer og bønner. [lagt til 5. mars 1990]

(uten dato)

Jeg uttrykker den dypeste tillit til at Herren på tross av all min svakhet vil skjenke meg enhver nødvendig nåde for i henhold til Hans vilje å møte enhver oppgave, prøvelse eller lidelse som han vil kreve av sin tjener i løpet av livet. Jeg har også tillit til at han aldri vil tillate at jeg, gjennom noen holdning,

² P. Stanislaw Dziwisz, pavens privatsekretær

³ Latin: «For hos Herren er miskunn, hos ham er full forløsning» (Sal 130,7)

ord, gjerninger eller forsømmelser svikter mine plikter i denne Peters stol.

24. februar til 1. mars 1980

Også under denne retretten har jeg reflektert over Kristi prestedømme i lys av den overgangen som dødsøyeblikket er for hver enkelt av oss. Kristi oppstandelse er et avgjørende tegn på avskjeden fra denne verden for å bli født på ny i den fremtidige verden.

Jeg har derfor lest utkastet til mitt testamente fra i fjor, som også ble skrevet i løpet av min retrett, jeg har sammenlignet det med testamentet til min store forgjenger og far Paul VI, med hans sublime vitnesbyrd om en kristens og en paves død, og jeg har fornyet min bevissthet om det som er nevnt i utkastet fra 6. mars 1979, som jeg forberedte (på en ganske provisorisk måte).

Nå vil jeg bare legge til dette, at en hver må huske på døden og være klar til å tre frem for Herren og Dommeren, og på samme tid Forløseren og Faderen. Så jeg har alltid dette for øye og betror det avgjørende øyeblikket til Kristi og Kirkens Mor, til mitt håps Mor.

Vi lever i usigelig vanskelige og urolige tider. Også Kirkens liv er blitt vanskelig og anspent; det er en prøvelse karakteristisk for tiden, både for de troende og for hyrdene. I noen land (for eksempel i det jeg har lest om under denne retretten) befinner Kirken seg i en forfølgelsestid som er så alvorlig at den ikke står tilbake for forfølgelsene i de første århundrer. Nei, den overgår dem i nådeløshet og hat. *Sanguis martyrum – semen christianorum*.⁴ Og i tillegg til dette – mange utskyldige personer forsvinner, også i dette landet vi lever i ...

Jeg vil enda en gang overlate meg til Herrens nåde. Han selv vil bestemme når og hvordan jeg skal avslutte mitt jordiske liv og min pastorale tjeneste. I liv og i død *Totus Tuus* gjennom Den uplettede. Jeg aksepterer allerede nå denne døden, jeg håper at Kristus vil gi meg nåde til den siste overgangen, det vil si til [min] påske. Jeg håper også at han vil gjøre den nyttig for den viktigere saken som jeg forsøker å tjene: menneskenes frelse, bevaringen av den menneskelige familie og i den alle nasjoner og folk (blant dem går

⁴ Latin: «Martyrenes blod er de kristnes såkorn», et sitat fra Tertullian.

mitt hjerte på en særlig måte til mitt jordiske fedreland), at Han vil gjøre den nyttig for menneskene som Han særlig har betrodd meg, for Kirkens anliggende, for Guds egen ære.

Jeg ønsker ikke å legge til noe til det jeg skrev for et år siden – bare å uttrykke at jeg er rede og samtidig denne tilliten som denne retretten på ny har vekket i meg. [...]

Retrett under Jubelåret 2000

12.–18. mars

Da kardinalene i konklavet den 16. oktober 1978 valgte Johannes Paul II, sa Polens primas, kardinal Stefan Wyszynski, til meg: «*Den nye pавens oppgave vil være å lede Kirken inn i det tredje årtusen.*» Jeg vet ikke om jeg gjengir setningen eksakt, men slik var i alle fall meningen med det jeg hørte da. Han som sa det, er gått over i historien som millenniets primas. En stor primas. Jeg har vært vitne til hans misjon, til hans totale tillit, til hans kamper, til hans seier. «Når seieren kommer, vil det være en seier gjennom Maria» – disse ordene til sin forgjenger, kardinal August Hlond, pleide millenniets primas å gjenta.

På denne måten ble jeg på et vis forberedt på oppgaven som møtte meg den 16. oktober 1978. Når jeg skriver disse ordene, er *Jubelåret 2000* allerede i gang. Den 24. desember 1999 om natten ble den symbolske store jubelårsdøren i Peterskirken åpnet, deretter den i San Giovanni in Laterano, så i Santa Maria Maggiore – nyttår; og den 19. januar døren i basilikaen Sankt Paul utenfor murene. Denne siste begivenheten er forblitt prentet inn i hukommelsen på en særlig måte på grunn av sin økumeniske karakter.

Etter hvert som Jubelåret 2000 går fremover, lukker det tyvende århundre seg dag for dag bak oss, og det enogtyvende århundre åpner seg. Det var Forsynets vilje at jeg skulle leve i det vanskelige århundret som nå går over i historien, og nå, i dette året hvor mitt liv når sitt åttiende år [...], er det nødvendig å spørre seg om ikke tiden er kommet til å si med Simeon i Bibelen: «*Nunc dimittis.*»⁵

Den 13. mai 1981, dagen for attentatet på paven under audiensen på Petersplassen, reddet Guds Forsyn meg på mirakuløst vis fra døden. Han som er den eneste Herre over liv og død, Han selv har forlenget dette livet, og på et vis har han gitt med det på nytt. Fra dette øyeblikket tilhører det Ham enda mer. Jeg håper at Han vil hjelpe meg til å forstå hvor lenge jeg må fortsette denne tjenesten, som han kalte meg til den 16. oktober 1978. Jeg ber Ham om å kalle meg når Han selv vil. «I død og i liv hører vi Herren til... vi er Herrens» (jf. Rom 14,8). Jeg håper også at så lenge det skal gis meg å utføre Peters tjeneste i Kirken, vil Guds Miskunn gi meg de krefter som er nødvendige for denne tjenesten.

Som hvert år under retretten, har jeg lest testamentet av 6. mars 1979. Jeg opprettholder de bestemmelser det inneholder. Det som ble lagt til da og under de følgende retrettene, er en refleks av den vanskelige og ansente generelle situasjonen som preget åttiårene. Fra høsten 1989 er denne situasjonen forandret. Det forrige århundres siste tiår var fritt for de forutgående spenningene; det betyr ikke at det ikke har ført med seg nye problemer og vanskeligheter. *Guds Forsyn være lovet for dette*, at den såkalte «kalde krigens» tid er forbi *uten den brutale atomkonflikten* som truet verden tidligere.

På terskelen av det tredje årtusen «*in medio Ecclesiae*»⁶, ønsker jeg ennå en gang å uttrykke *takknemlighet overfor Den Hellige Ånd for den store gaven som Det annet vatikankonsil var*, som jeg sammen med hele Kirken – og fremfor alt med alle biskopene – kjenner at jeg står i gjeld til. Jeg er overbevist om at nye generasjoner ennå i lang tid skal få øse av den rikdom som dette det tyvende århundres konsil har skjenket oss. I egenskap av å være en biskop som deltok i konsilbegivenheten fra første til siste dag, ønsker jeg å betro denne store arven til alle dem som er, og som i fremtiden vil bli, kalt til å realisere den. For min del takker jeg den evige Hyrde som har tillatt meg å tjene denne store saken i løpet av alle årene jeg har vært pave.

«*In medio Ecclesiae*» ... fra de første årene av min bispetjeneste – nettopp

takket vært Konsilet, fikk jeg oppleve *det broderlige fellesskapet i bispeembedet*. Som prest i erkebispedømmet Kraków hadde jeg opplevd hva broderlig fellesskap i presteskaper var – Konsilet åpnet en ny dimensjon i denne opplevelsen.

Så mange personer jeg burde nevne her! Trolig har Herren Gud kalt til seg de fleste av dem – når det gjelder dem som ennå befinner seg på denne siden, skal ordene i dette testamentet minnes dem alle, uansett hvor de befinner seg.

I løpet av de mer enn tyve år jeg har utført Peters tjeneste «*in medio Ecclesiae*», har jeg opplevd *det velvillige og ytterst fruktbare samarbeidet til mange kardinaler, erkebiskoper og biskoper, mange gudviede personer – brødre og søstre – til så mange legfolk, i kurien, i bispedømmet Roma og utenfor.*

Det er umulig å ikke omfavne med et takknemlig minne alle verdens episkopater som jeg har møtt i løpet av deres besøk «*ad limina Apostolorum*»! Det er umulig å ikke huske også mange kristne søsken, ikke-katolikker! Og Romas rabbiner og så tallrike representanter for ikke-kristne religioner! Og så mange representanter for kultur, vitenskap, politikk, massemedia!

Etter hvert som mitt jordiske liv nærmer seg slutten, vender jeg i minnet tilbake til begynnelsen, til mine foreldre, min bror og min søster (som jeg ikke har kjent fordi hun døde før jeg ble født), til menigheten i Wadowice hvor jeg ble døpt, til min ungdoms by, mine jevnaldrende, venninner og venner på barneskolen, på gymnaset og på universitetet, under okkupasjonstiden da jeg var arbeider og senere til menigheten i Niegowic, til San Floriano i Kraków, til universitetssjelsorgen, til miljøet ... alle miljøene... i Kraków og Roma... til dem som Herren på en spesiell måte har betrodd meg.

Til alle vil jeg si bare en ting: «Gud lønne dere!»

«*In manus Tuas, Domine, commendo spiritum meum*»⁷

AD 17. mars 2000

5 Latin: «Nå, Herre, kan du la din tjener fare i fred.» (Luk 2,29)

6 Latin: «Midt i Kirken»

7 Latin: «I Dine hender, Herre, overgir jeg min ånd.» (Sal 31,6)

«Til Guds og Jomfru Marias ære»

– Kirkens martyrer under reformasjonen i Norge

Av Henning Laugerud

Denne lille artikkelen er ikke en historie om reformasjonen i Norge. Men en fortelling om den motstand vi kan se konturene av, og de kvinner og menn vi faktisk kjenner til som var villige til – i siste innstans – å ofre alt for sin tro. Sannsynligvis var det langt flere som vi ennå ikke kjenner til – delvis fordi de for alltid er tapt i historiens mørke, men også fordi ingen har lett etter dem.

Kildesituasjonen når det gjelder 1500-tallet er ikke bare god, mangt har gått tapt i branner og dårlige arkivforhold, noe har blitt ødelagt, og papir kunne gjenbrukes, den gang som nå. Men vi vet også en hel del, og det er fremdeles mer å finne dersom vi ønsker å lete.

Mitt perspektiv her er naturligvis preget av dette utgangspunktet – og er også en slags oppfordring og anbefaling om å erindre og ære dem som stod opp for sin tro – vår tro – i en tid hvor det kostet å være katolikk i Norge.

I 1555, 18 år etter reformasjonens innføring, ble det første kjetterbål vi kjenner fra Norges historie tent. Da havnet to Vestfold-bønder på bålet fordi de hadde oppfordret folket til å holde fast ved den katolske tro, faste på fredagene og holde lørdagen hellig for å ære Jomfru Maria. De fikk straks stor tilslutning fra «den simple allmue», som var mer enn villige til å holde fast ved sin gamle tro. Som det heter i *Kong Christian den tredies historie* fra 1777:

Alterskapet i Mariakirken i Bergen, fra slutten av 1400-tallet.

Men effter kongen fich derom at vide loed hand dennem angribe [:arrestere] og forfare flittige om deris leylighed; og efterdi det befants tvinde gamle ulerde bønder og Almues Mænd og all deris Idræt strifvede derhen, at stifte og igien oprette Helgenis paakaldelse, og Hans Naade wilde slet og aldels haffve saadant afschafft, loed Han Retten gaa derover, og de blefve hendømbt til baal og brand.¹

Katolisisme ble på denne måten sidestilt med trolldom i straffegrad. Dette ble ikke den siste straffefølgelsen for katolske «avvik» i Norge etter reformasjonen.

Reformasjonen i Norge – kort fortalt

Det var lenge vanlig å hevde at reformasjonen i Norge stort sett ble gjennomført uten vesentlig motstand, og at folks tenkemåte ganske raskt ble omformet. Dette er en forestilling som har lite eller ingenting å gjøre med de historiske realiteter. Ingen seriøs historiker i dag ville våge å forfekte et slikt syn uten å problematisere det. Kirkehistorikeren Oskar Garstein har hevdet at hvis vi skal ta tidspunktet for utviklingen av den obligatoriske undervisningen i den lutherske katekisme som en indikasjon på hvor lenge folkets «hjerter og sinn» var preget av katolisismen,

kan den lutherske lære tidligst sies å ha fått fotfeste omkring 1640.² Selv lenge etter dette er det ikke vanskelig å finne spor etter katolsk tro i folketradisjonens sanger, stev, eventyr eller i den mer folkelige religiøse tro og praksis mange steder i Norge.

Reformasjonen ble innført i Norge i 1536/37 ved noe som strengt tatt var et statskupp og som et pålegg fra den danske kongen. I utgangspunktet var ikke reformasjonen annet enn et vedtak gjort av kong Christian III og Herredagen i København om en ny kirkelig orden og en ny lære som skulle gjøres gjeldende i både Danmark og Norge. Året etter måtte den siste erkebiskop, Olav Engelbrektson, forlate Norge. Reformasjonen var således slett ikke båret frem av noe folkelig engasjement eller krav om reformer. Derfor hadde også kongen anbefalt at man skulle gå varsomt frem ved reformasjonens innføring, slik at man ikke hisset opp allmuen. I det øyeblikket man begynte å føle seg sterkere, satte tvangstiltakene inn for fullt. Etter hvert ble det vanlig å true med straff for å holde åpenlyst på katolske skikker, og det lå i forbudslinjen at straffetruene måtte følges opp når de katolske ytringer ble oppfattet som misjonerende, som i tilfellet med de to vestfoldbøndene.

1 *Kong Christian den Tredies Historie*. Kiøbenhavn 1777, s. 386, note (s).

2 Se Garstein, Oskar: *Rome and the Counter-Reformation in Scandinavia*, vol. I, Oslo 1963, side 9.

Den katolske kirke i Norge omkring reformasjonen

Det har blitt hevdet at den katolske kirke i Norge i senmiddelalderen var preget av forfall. Men ser vi på det religiøse liv i senmiddelalderen, er det ingenting som tyder på et «forfall» hverken institusjonelt eller religiøst. Nedlagte klostre ble gjenåpnet på slutten av 1400-tallet, som for eksempel Munkeby kloster i Levanger i Nord-Trøndelag, og kirkene ble mange steder rustet opp med blant annet ny og påkostet utsmykning. Noe av det mest praktfulle kirkeinteriør vi har fra middelalderen, er de mange alterskapene fra 1400- og 1500-tallet. Dette var arbeider utført av de fremste håndverkere og kunstnere fra Nord-Tyskland.

Langt på vei kan det se ut som om Den katolske kirke i Norge hadde et «oppsving» frem mot tiden omkring reformasjonen. Politisk var Kirken den siste institusjon med tyngde igjen i Norge, og erkebiskopen var den eneste som var igjen av det norske Riksrådet. Den romersk-katolske kirke ved erkebispedømmet i Nidaros var altså den eneste selvstendige politiske institusjon som fremdeles eksisterte i Norge ved utgangen av middelalderen.

Den norske kirkeinstitusjonen gjorde en heroisk motstand under erkebiskop Olav Engelbrektsson (ca. 1480–1538), som var erkebiskop fra 1523–1536/37. Han var Norges førende politiker og den selvskrevne leder. Erkebiskopen forberedte seg på krig og anla blant annet en ny festning i Trondhjemsfjorden, Steinviksholm, som skulle være hans militære hovedkvarter. Imidlertid var Norge militært isolert, og erkebiskop Olav måtte gi tapt for en militær overmakt, da hjelp fra keiser Karl V uteble. Keiseren sendte imidlertid noen fartøyer for å hente ham ut fra Norge, og Olav Engelbrektsson dro til De spanske nederlandene, Brabant, i 1537. Her etablerte han seg i byen Lier, som ligger i dagens Belgia. Planen var å lede motstandsarbeidet derfra, men han døde allerede året etter av sykdom. Dermed mistet Kirken sin leder, noe som åpenbart førte til at den organiserte motstand ble lammet på et kritisk tidspunkt.

Biskop Mogens på Hamar var den siste som gav opp. Han hadde rustet seg til kamp, men hadde så beskjedne militære ressurser til rådighet at da lederen av den danske hæren, riksråden Truid Ulfstand, ankom bispegården i Hamar, skal han bare ha ledd av biskopens folk. Den danske hærstyrken bestod av ca. 1500 godt utstyrte profesjonelle lanseknekter, men biskop Mogens sannsynligvis hadde under 100 våpenføre menn, dårlig utstyrt og lite trent, sannsynligvis mest tjenestefolk og bønder. Biskopen forstod at dette bare ville bli et nytteløst blodbad og overgav seg. Han ble ført som statsfange til Sjælland, hvor han døde i fangenskap i 1542, uten noen sinne å ha oppgitt sin tro. Biskop Hoskuld i Stavanger ble fanget høsten 1537, og døde i fangenskap i Bergen kort tid etterpå. Det var bare biskopen i Oslo, den danske Hans Rev, som opptrådte opportunistisk og gikk over til den nye lutherske lære.

Kirkens fremste ledere gav seg altså ikke over, noen ofret livet, men kunne lite gjøre mot den danske militære overmakt. Politisk og militært var den norske kirkeorganisasjonen slått, men folkets motstand brøt ikke sammen av den grunn.

Folkelig protest og Maria-åpenbaringer

Selv om den organiserte politiske motstand snublet i starten – da Olav Engelbrektson døde i Brabant allerede i 1538 – var det en bred folkelig motstand mot den nye religiøse orden og lære. Reformasjonen i Norge hadde ingen folkelig oppslutning og heller ikke noe folkelig utgangspunkt.

Det ser ut til at den sterkeste folkelige opposisjonen til å begynne med var konsentrert omkring Maria-fromhet. Det var til Vår Frue Marias ære at folket både på Vestlandet og Østlandet ville holde lørdagen hellig. Dette var til stor forargelse for de nye prestene, som forsøkte å få bukt med skikken og beklaget seg til biskopene og lensherrene på Akershus og Bergenshus i 1540- og 50-årene.

Årsaken til at nettopp Jomfru Maria stod i sentrum for en katolsk opposisjon, hadde blant annet sin bakgrunn i Den hellige jomfrus store folke-

lige appell og popularitet. Maria var det fremste symbolet i den katolske kirkens egne reformbestrebelse og i kampen mot den protestantiske reformasjon. Den hellige jomfru var og er i katolsk tradisjon menneskenes store trøster og fremste forbeder ved Guds himmelske trone. Hun er også et symbol på Kirken samtidig som hun er Kirkens mor, *mater ecclesiae*. Vi finner en rekke beretninger om Maria-visjoner i de deler av Europa hvor katolikker ble forfulgt, så også i Norge.

Allerede i innledningen nevnte jeg at det i 1550-årene var en folkelig bevegelse for å forsvare den gamle helgenkultus, med lørdagshelg og faste, i Oslo bispedømme. Lederne for denne bevegelsen var to gamle bønder fra Sandar i Vestfold. De to presenterte seg som Marias sendebud, St. Olav og St. Nikolaus. De formante folket til å ære Gud og Maria og holde lørdagen hellig til ære for henne. De to fikk ifølge kildene stor oppslutning fra «dend eenfoldig og simpel almue, som var gandsche willig og tilbøvelig at henfalde udi deris gamle og for dum lerdømme igjen.» Begge to ble arrestert og fengslet etter ordre fra lensherren på Akershus, Jesper Friis, og senere brent som kjettere.

Vi kjenner også navnet på andre som ble kalt til å vitne for sin tro. I 1570-årene så man igjen en sterk oppblomstring av Maria-fromheten i Oslo bispedømme, denne gang i Østfold. En kvinne fra «allmuen», dvs. fra bondestanden – Ingeborg Kjellsdatter i Skiptveit – hadde omkring 1570 en Maria-visjon. Ifølge henne selv hadde hun hørt en røst kalle på seg, og for hennes øyne hadde himmelen åpnet seg. Hun så da en kvinne – Jomfru Maria – sitte på en himmelsk trone. Den hellige jomfru hadde så talt til henne. Budskapet fra Guds Mor var også denne gang å holde fast ved helgenkulten og den gamle tro. Også Ingeborg Kjellsdatters budskap vant stor folkelig tilslutning. I følge Niels Stubs optegnelser fra Oslo Lagting står det at Ingeborg førte denne «vrang og falske vildfarelse» til allmuen «der ute».³ Slottsfuten på Akershus grep resolutt inn og fikk henne arrestert og stevnet for lagtinget. I dommen fra 1573 kan vi lese: «... at Ingeborg skal

³ Kong Christian 1777, s. 386, note (s).

tage openbarlig skrift oc afflösning for predickstolen j Sketuiid (Skiptveit) sogen oc bekende hennes wildfarelse och myste syt hud (: miste sin hud, dvs. piskes offentlig) for hennes wrange oc falske wdförelse eblant almugen».⁴ Etter denne behandlingen forsvinner hun i kildene, og det er grunn til å tro at hun ikke overlevet denne svært harde korporlige avstraffelse.

Ved disse rettergangene fikk Den katolske kirke sine martyrer også i Norge. Dette viser med all tydelighet at uviljen mot lutherdommen ikke hadde sin årsak i en generell likegyldighet til religionen, eller «åndelig forfall og umodenhet», slik enkelte historikere tidligere har hevdet. Snarere bunnet det i en bevisst religiøs motstand forankret i den 500 år lange katolske tradisjonen i Norge. Den nye evangelisk-lutherske lære ble følt som fremmed og «ukristelig» av mange. Folkets motstand bygget på en positiv tro og ikke religiøs likegyldighet.

Prestedrap

Den folkelige motstanden kunne også ta andre former. Mange steder skal bøndene ha vært villige til å betale myndighetene for å slippe å få tilsendt lutherske prester. Flere steder ble de nye prestene jaget bort eller tvunget til å feire messe på «gammelmåten», det vil si i henhold til katolsk liturgi. Det er også en rekke eksempler på at bøndene rett og slett slo i hjel de nye prestene. Slike prestedrap har åpenbart forekommet mange steder i landet de første tiårene etter reformasjonen.

Ifølge tradisjonen skal den første lutherske presten i Jølster i Sunnfjord, en herr Christopher Johannesen ha blitt slått i hjel av bøndene. Årsaken til dette var at han, i sin reformistiske nidkjærhet, samlet sammen og brant alle helgenbilder han kom over i prestegjeldet. Slik be-seglet herr Christopher sin skjebne en dag i 1538.

Prestedrap er et motiv som går igjen i en rekke sagntradisjoner fra mange norske bygder. Flere av disse drapene er også belagt i samtidige

kilder. En rekke av prestedrapene kan knyttes til motsetninger mellom prest og allmue, med rot i religiøse motsetninger etter reformasjonen. I mange av de historier som fortelles om prestedrap, angis det ofte som årsak til et drap at presten hadde fjernet helgenbilder eller forsøkt å avskaffe gamle katolske skikker og tradisjoner.

Prestedrapene kan også ha mer indirekte sammenheng med de endringene reformasjonen førte med seg. Kirkehistorikeren Oluf Kolsrud hevder at:

«[...] det (kan) med vissa segjast at prestedråpi på reformasjonstidi er ei fylgja av det oppløysingstilstandet som rådde etter at den gamle kyrkja var falli.»⁵

Disse hendelsene fra de første tiårene av reformasjonstiden viser at folket hegnet om det de så på som sin tro og sin kirke, og at de hadde en genuin tro på Den katolske kirkes lære. Derfor hadde man også vanskeligheter med å finne seg til rette med den nye evangeliske tro. Kolsrud sier om dette at: «Det motstand som gjorde seg gjeldande imot visse kyrkjelege ordningar, skreiv seg ikkje berre frå opprørshug imot økonomiske byrder, men hadde si rot i det, at hugen åt folket var fest ved den katolske kyrkja med sterke band.»⁶

Prosten i Audnedal, Peder Clausson Friis, er en interessant kilde som bekrefter dette inntrykket. Så sent som i 1606 skriver han om årsaken til allmuens motstand mot prest og kirke og dens årsak:

«[...] den had, som de havde til denne sande evangeliske lærdom, der den begyntis her i riget at predikis, hvilken de megit nødige vedtog. Ok de i somme læn bøde øvrigheden mange penge, at de maate være foruden prester i nogre aar. Sommesteds sloge de oksaa presterne ihjel, ok sommesteds fordreve dem, den ene epter den anden, ok den gamle surdei sidder endnu i dette slaugs folk, saa at mange endnu af dennom bede Gud

der om, at den gamle tro ok pavelærdom maatte komme igjen.»⁷

Men striden for den katolske tro opphørte ikke ved inngangen til 1600-tallet. Og flere var det som utover 1600-tallet arbeidet for å re-katolisere Norge. Det skal vi se nærmere på i neste del av denne artikkelen.

7 Friis, Peder Clausson: «Brev til Stüring Boel 1606», i *Samlede Skrifter*, udg. Af Gustav Storm, Kra. 1885, side 235.

Foto: Arthur Sand

Henning Laugerud er førsteamanuensis ved Universitetet i Bergen. Han har arbeidet med og

skrevet bredt innenfor europeisk kultur-, idé- og kunsthistorie fra middelalder til 1800-tall. Blant hans arbeider kan nevnes *Jesu fødsel. Bildet og beretningen*, 1998 (sammen med Gunnar Danbolt), *Norsk fritenkerhistorie 1500–1850*, 2001 (sammen med Arne Bugge Amundsen), *Instruments of Devotion. The Practices and Objects of Religious Piety from the Late Middle Ages to the 20th Century*, 2007 (sammen med Laura Skinnebach) og *Religiøs tro og praksis i den dansk-norske helstat fra reformasjonen til opplysningstid, ca. 1500–1814*, 2010 (sammen med Arne Bugge Amundsen).

Artikkelen er første del av et foredrag om katolsk motstand mot reformasjonen i Norge, holdt i St. Dominikus katolske forum i fjor, lett bearbeidet. Del II *Motreformasjon i Norge: Katolsk motstand på 1600-tallet* kommer i neste nummer.

5 Kolsrud, Oluf: «Folket og reformasjonen i Noreg», i *Norske historikere i utvalg*, bind VII. Oslo 1981 (1939), side 125.

6 Kolsrud 1981, side 115.

4 Niels Stubs *Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572 – 1580*, Christiania 1895, side 50 – 51.

Gerhard Helskog – journalist i TV2

Hemmeligheten på Tøyen

En god prest, et fint menneske, arbeider på Tøyen, det mest slitne arbeiderstrøket i Oslo. Det går stille for seg, eliten i Norge kommer neppe til å oppdage ham.

For det første er han en katolsk prest som med omsorg for fattige innvandrere ikke passer inn i for eksempel Morgenbladets serie om Den katolske kirke. For det andre er Tøyen en resurssvak del av byen som ligger i skyggen av det langt mer kule Kampen. Oppe på Kampen, i de trendy nyoppussede trehusene, bor de hvite, urbane, velutdannede menneskene. Du vet, Morgenbladets lesere. De som oftest er mot prester, når de ikke er for Norges mest kjente prest, Einar Gelius. Rett nok gjør ikke Gelius noe alvorlig for de svake, men du verden så mye moro han gjør med seg selv.

Snobber? Jeg liker meg best nede på Tøyen. Der arbeider det en helt annen prest, den anonyme pater Sigurd. Han kjenner navn og historie til flere hundre av sine sognebarn. Sammen med sine brødre og søstre hjelper han flere tusen sjeler. Å møte pater Sigurd kan fort bli en begivenhetsrik affære. Du kan ende opp med å gå fra et slikt møte med ansvar for et multihandikapet barn i helgene. Eller du kan bli introdusert for en flyktningefamilie som trenger en norsk venn. I katolske St. Hallvard kirke er det smekk fullt, messe etter messe, hele søndagen. Og i ukedagene. Menigheten på 13.000 medlemmer er i overveldende grad arbeidere. Mange er i følge statistikk materielt sett fattige. De aller fleste er innvandrere.

I februar hadde Morgenbladet flere store artikler om Den katolske kirke i Norge. Hvorfor hadde mange forlatt

statskirken til fordel for den katolske? Den lutherske professoren Trygve Wyller mente i avisen at vi som hadde gått inn i Den katolske kirke her i Norge, tilhører, sitat: «semi-intellektuelle miljøer i Oslo ... blant folk som selv synes de gjør det bra innen kunst, kultur og media». Snobberi altså. Det var artig sagt, og jeg skal ikke utelukke at jeg er en slik narr. Men i St. Hallvard kirke der jeg går, ser jeg ikke mange tullinger. Jeg er derimot omgitt av anstendige mennesker fra hele verden som med alle sine svakheter, drømmer, nederlag og seire, etter beste evne og gjennom hardt arbeid, forsøker å gjøre det gode. Professor Wyller representerer med sitt vidd, en statskirke som i følge Vårt Land utmerker seg med å støte vekk innvandrere.

Når så Den katolske kirken i Norge er en innvandrekirke og – en arbeiderklassekirke. Hvordan er det da mulig å snu alt på hodet og fremstille denne kirken som en menighet av hvite reaksjonære snobber? Jo, Morgenbladet fokuserte på en (tilgi meg) minimal

Snobberi altså. Det var artig sagt, og jeg skal ikke utelukke at jeg er en slik narr. Men i St. Hallvard kirke der jeg går, ser jeg ikke mange tullinger.

latinsk messe i Oslo med skarve 32 spesielt interesserte deltagere. Rapportasjens tema var den voldsomme «betongkatolisismen». Det avisen ikke nevnte, var at samme søndag gikk bortimot 6.000 katolikker i Oslo til en av de mange ordinære messene. Skal vi se: 32 kontra 6.000, hvilket tall er størst? Så hvor går Kirken?

Presseetikk. Lutheranerne mener Den katolske kirke går nedennom. Det har lutheranerne ment i ca 500 år. Da Morgenbladet ville rapportere fra denne diskusjonen, trakk de feil. Uten å si det til leserne sendte de en journalist som er part i striden. Han heter Tor Øystein Vaaland og er mangeårig prest i statskirken. Journalistikkens regler er entydige her. Der som en journalist er medlem i et parti, et kirkesamfunn, og i alle fall dersom han er aktør i en debatt, så kan han

ikke dekke den samme debatten. I så fall må han si tydelig fra om hvor han står. Vaaland er ikke bare en luthersk prest som begeistret har studert frigjøringssteologi, et tema han deretter dekker tendensiøst i Morgenbladet. Vaaland annonserer også på nettet at han gjerne vil medietrene sine prestekolleger før de opptrer i samfunnsdebatten. Det kunne ha vært et ærlig redaksjonelt grep at en luthersk prest som mener Den katolske kirke bør reformeres, skrev at Den katolske kirke bør reformeres. Men da måtte avisen ha gjort oppmerksom på det og ikke latt som Vaaland var en upartisk journalist.

Hemmeligheten. Dette er pirk, Morgenbladet er ingen dårlig avis, Vaaland er ingen en dårlig skribent, lutheranere er ikke dårlige kristne, men jeg er i dårlig humør. Det irriterer meg at Wyller ikke skjønner at noen av oss gikk fordi Luther har et deprimerende og dømmende syn på mennesket. Og Vaaland bommer når han tror at han kan beskrive den katolske folkekirke

uten å snakke med folket i Kirken. En renholdsarbeider fra Filipinene, en snekker fra Polen eller en sjåfør fra Eritrea hadde alle kunnet gitt Vaaland noen hint. For skal du avsløre Den katolske kirkes hemmelighet, ligger et stort svar og venter på Tøyen.

www.stolavforlag.no

siden 1889

... bøker som former deg

Kristiansand: Ny kirke? Ja takk!

Foto: Datagenerert bilde ved Thomas Jäger

St. Ansgar menighet i Kristiansand har publisert tegningene for den utvidede St. Ansgar kirke på sin blog. Sogneprest Frode Eikenes skriver at «Disse tegningene ble presentert for menighetsrådet av arkitekt Thomas Jäger på et møte 9. februar. Sammen med planene for menighetscenteret i KIGA-bygningen bak kirken, utgjør disse tegningene nå hele utbyggingen for St. Ansgar kirke og menighetscenter.» KIGA er den gamle prestegården, som etter en grundig renovering skal bli menighetscenter. P. Eikenes skriver videre:

«Kirken vil få litt over 300 sitteplasser mot 120 i dag. Tidligere utvidelsesplaner har antydnet ca. 200–250 plasser. Det som gjør denne planen større, er at 2. etasje i det nåværende menighetscenteret blir bygget om til et galleri med utsyn over kirken. I dag er 2. etasjen sogneprestens leilighet samt kontorer.

I den nye kirken plasseres alteret mot Kongensgate, mens midtskipet med galleri over strekker seg langs Kirkegata mot vest. Alterrommet i dagens kirke er tenkt som mariakapell med alter i dagens ministrantsakristi. Dagens hovedsakristi er foreslått som ny plass for skriftestol. Orgelet forblir på dagens plass, men galleriet utvides for å få plass til flere. Dagens hovedinngang under tårnet er foreslått som nytt sakristi. Inngangshallen forblir uendret, og det samme blir trappehuset samt heis. Ungdomslokalet og kjøkkenet i kjelleren forblir uendret, men, som sagt, blir andre etasje radikalt endret.»

Økonomi

P. Eikenes skriver om økonomien: «I løpet av de nærmeste ukene vil prisen for kirkeombyggingen være klar, men det kan antydnes at det kan bli ca. 5–6 millioner. Prisen for ombyggingen og restaureringen av KIGA ligger på ca. 11 millioner, så totalt snakker vi altså om et prosjekt for kirke og menighetscenter (KIGA) på ca. 16–17 millioner.

Dyrt? Ja, men vi må tenke over hva vi faktisk trenger og hva vi får for disse pengene. Vi får en tre ganger så stor kirke som i dag, og vi får et stort menighetscenter i KIGA-bygningen, med toaletter i kjelleren, menighetssal og kjøkken i 1. etasje, kontorer, møterom og gjesterom i 2. etasje, to presteleiligheter i 3. etasje og møterom i 4. etasje (loft). Det blir heis fra kjeller til loft. KIGA-bygningen blir også oppgradert med fjernvarme samt med moderne brannsikring. Dette krever kommunen.

Et moderne og stort menighetscenter er like viktig som kirken, og når vi bygger ut kirken slik vi nå velger å gjøre, må vi uansett flytte kontorer og presteboliger til den andre bygningen. Dette har vi behov for! Menigheten har lenge følt behovet for mer plass. Antallet katolikker øker raskere enn før. Det er spesielt arbeidsinnvandring fra Polen som gir en stor vekst, men mange andre grupper også.»

Sterk vekst

Sognepresten illustrerer veksten med noen tall: «Per 15. februar var antallet registrerte medlemmer i St. Ansgar menighet 2630. Det er en økning på 54 bare siden nyttår. I løpet av 2010 økte vår menighet med 258. Og omtrent det samme forrige år, dvs. 500 nye medlemmer på to år! Vi nærmer oss 3000 medlemmer. Det er derfor vi trenger plass, både i kirken og i et menighetscenter, og vi trenger det enda mer enn vi trodde vi gjorde bare for et par år siden. Ikke minst trenger vi klasserom til barna!»

Artikkelen avsluttes med følgende regnestykke: «Vi er klare til å starte ganske raskt, men det avhenger av at menighetens medlemmer tar ansvar. Vi må klare det meste av dette selv, og vi er så mange at vi kan klare det. Vi trenger 100.000 pr måned i faste gaver, helst mer.

Hvis 400 personer gir 500 pr måned vil det gi oss 200.000 i måneden. Da kan vi trygt gå til banken og låne.»

Man kan støtte byggeprosjektet med enkeltbeløp eller faste gaver direkte på konto 3000.16.55872. For å få skattefradrag på gaven, må den gå via Oslo katolske bispedømme. Det kan blant annet skje via <https://donasjoner.no/okb/>

Illustrasjonen viser et datagenerert bilde av det nye kirkerommet slik det er prosjektert.

St. Ansgar menighets blog 24. februar/St. Olav

Etablering av kommisjon for pastoralplan for barne- og ungdomsarbeid

Biskop Bernt Eidsvig av Oslo har i sine meddelelser av 2. mars 2011 kunngjort etableringen av bispedømmets kommisjon for pastoralplan for barne- og ungdomsarbeid. Kommisjonen ledes av ungdomspresten ex officio. Ved behov kan biskopen utnevne en annen prest, eller en lepperson, til leder av kommisjonen. Kommisjonen består forøvrig av minst syv medlemmer. Alle medlemmer utnevnes av biskopen. Kateketisk senter, Norges Unge Katolikker, den nasjonale sjelesorg, bispedømmets menigheter, samt prestene i Oslo katolske bispedømme bør være representert i kommisjonen. Kommisjonens medlemmer utnevnes for en periode på fire år.

Biskopen utnevner ett av medlemmene til koordinator/sekretær for kommisjonen og dens arbeid. Denne personen får i samarbeid med kommisjonens leder ansvar for å sikre at kommisjonen gjennomfører sitt arbeid. I tillegg kan biskopen etter å ha rådspurt kommisjonen, utnevne flere medlemmer. Kommisjonen selv kan også foreslå nye medlemmer for biskopen.

Se også *Nytt om navn for utnevnelser til kommisjonen.*

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. mars 2011)/St. Olav

Picpusene i Norge møttes i Oslo

I år har den polske provins av picpuspatrene virket 25 år i Norge, hvor patre fra den tyske provins startet tjenesten allerede i 1920.

Siden desember 2008 har provinsialen for den polske provins jurisdiksjon over picpusene i Norge.

Provinsial Andrzej Lukawski holdt kanonisk visitas i perioden 17.–24. mars. Alle picpusene i Norge møttes i denne anledning i Oslo. P. Henz-Josef Catrein, tidligere mangeårig prest i Norge og siden 2009 provinsial for den tyske provinsen, kom også til Oslo. Begge provinsialene møtte biskop Bernt Eidsvig for samtaler om fornyelse av kongregasjonens kontrakt med Oslo katolske bispedømme og styrking av picpuskommuniteten i OKB.

Mandag 21. mars ble det feiret messe i St. Olav domkirke med alle picpuspatre i Norge, inkludert biskop emeritus Gerhard Schwenzer av Oslo. Biskop Eidsvig var hovedcelebrant, og p. Lukawski holdt prekenen.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (16. mars 2011)

Kirkevigsling på Tiller

Lørdag 2. april ble Birgittasøstrenes kirke på Tiller utenfor Trondheim vigslat av biskop Eidsvig. St. Olav kirkeblad gratulerer og vil bringe bilder fra begivenheten i neste nummer.

St. Olav

Den nordiske bispekonferanse møttes i Jerusalem

Den nordiske bispekonferanse består av alle katolske biskoper i de fem nordiske land og møtes to ganger i året. Vår møtet i år ble avholdt i Jerusalem 31. januar – 7. februar. Etter møtet offentliggjorde bispekonferansen følgende pressemelding:

«Når det gjelder det ytterst viktige problemet misbruk av barn, trenger kirken mer detaljerte og omfattende regelverk enn det statlige. Under bispekonferansens møte i Jerusalem ble forslag til dette diskutert i detalj. Fordi det er ulikheter i den sivile

lovgivning i våre land, er det umulig å lage identiske retningslinjer for alle bispedømmer. En teologisk innledning til retningslinjene er imidlertid forberedt, og felles definisjoner av seksuelt misbruk og tiltak for å beskytte barn og forebygge misbruk er under formalisering. Disse to kapitlene vil bli komplettert med spesifikke retningslinjer for hvert av de fem land.

Det var første gang i bispekonferansens historie at biskopene møttes i Jerusalem og besøkte byens hellige steder som pilegrimer. Biskopene hadde samtaler med lokale kirkeleder og troende og var imponert over åpenheten og motet hos dem de møtte.

«Historien til Kirken i Jerusalem er vår historie, denne Kirkens fremtid angår og berører oss alle dypt,» var biskopenes konklusjon da de oppsummerte sine inntrykk. Det er vårt felles håp at Jerusalem vil bli en fredens by og dermed av profetisk betydning for alle jøder, muslimer og kristne.

Bispekonferansens permanente råd ble gjenvalgt for en fireårsperiode: president: biskop Anders Arborelius (Stockholm), visepresident: biskop Czeslaw Kozon (København), medlem av det permanente råd: biskop Bernt Eidsvig (Oslo) og generalsekretær: sr. Anna Mirijam Kaschner CPS.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (8. februar 2011)

Photo: Anne Maries

Bønn for kall 2011

Bønn for kall-dagene i Oslo katolske bispedømme er fra i år flyttet til torsdager. Her følger en oversikt

over resten av årets messer:

5. mai: Maristene

2. juni: Picpuspatrene

1. september: Søstrene av det hellige kors (Nha Trang)

6. oktober: St. Josephsøstrene

3. november: St. Elisabethsøstrene

1. desember: Oblatfedrene

Dersom ikke annet spesifiseres, feires alle messene i St. Olav domkirke. **Velkommen!**

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (9. mars 2011)

Informasjon og veiledning til nye i Norge

Oslo katolske bispedømme, Fransiskushjelpen og Caritas Norge organiserer i fellesskap informasjon og veiledning til innvandrere. Tid og sted: onsdager kl. 14.00–18.00 i underetasjen i Mariagården, Akersveien 16. Her er det mulig å få informasjon

- Om å skaffe bolig og regler i husleieforhold
- Om arbeid; hvordan bruke NAV og nettverk
- Arbeidslivets regler; hvem som kan hjelpe
- Om oppholdstillatelse og familie-gjenforening; UDI, med mer
- Om helsetjenester; hvordan gå fram
- Om sosial/akutthjelp; hvor søke hjelp
- Om juridisk hjelp
- Om å lære norsk
- Om retur til hjemlandet
- Dokumenter fra det offentlige
- Annet

St. Olav menighets blog, 17. februar

Lanserer hjemmeside om Johannes Paul II

Bispedømmet Roma har lansert en ny hjemmeside for å hedre den kommende saligkåringen av pave Johannes Paul II den 1. mai i år. Hjemmesiden Karol-Wojtyla.org er på syv språk og byr på nyheter og bakgrunnsinformasjon om den forrige paven.

På hjemmesiden Karol-Wojtyla.org finnes blant annet et live-webcam fra pavens grav i Peterskirken krypt samt en godkjent bønn om Johannes Paul IIs forbønn på 31 forskjellige språk. Hjemmesiden opplyser at saligkåringsseremonien vil være åpen

for offentligheten og at det ikke kreves adgangsbillett for å være til stede ved messen.

Saligkåringen av Johannes Paul II er bemerkelsesverdig i Kirkens historie siden det er hans etterfølger i embetet, pave Benedikt XVI, som skal lede seremonien. Hans saligkåring den 1. mai, på Guds Miskunns søndag, feires av pave Benedikt på Petersplassen. Vatikanets talsmann, p. Federico Lombardi, forklarte på en pressekonferanse den 14. januar, da saligkåringen av Johannes Paul II ble offentliggjort, at valget av dagen var betydningsfullt for den forrige pave, som døde bare en dag før feiringen av Guds Miskunns søndag i 2005.

Katolsk.dk 10. februar

15 millioner flere katolikker i verden

2011-utgaven av Vatikanets årbok, den såkalte *Annuario Pontificio*, ble lørdag den 19. februar overrakt til Den hellige far Benedikt XVI. *Annuario* er verdenskirkenes «Hvem er hvem». På over 2000 sider nevnes navn og data for alle bispedømmer, dets biskoper og generalvikarer, samt statistiske opplysninger om antall katolikker og dåp. I tillegg er den en personalbok for den romerske kurie og Vatikanstaten og nevner hovedkvarterene for de katolske ordensfellesskapene av pavelig rett. Statistikkene som her presenteres, gjelder for 2009 og gir en grov oversikt over de store linjer fra Den katolske kirke verden rundt:

Antall katolikker økte fra 1.166 milliarder i 2008 til 1.181 milliarder i 2009. Det totale antall katolikker har altså økt med 15 millioner.

Mens det amerikanske kontinent teler rundt 13,6 % av verdens befolkning, utgjør det nå hele 49,4 % av den totale globale katolske befolkning, med Brasil og Mexico som verdens to største katolske land. I Asia er økningen på 0,1 prosentpoeng – fra 10,6 % til 10,7 % – på et kontinent som utgjør hele 60,7 % av verdens befolkning. Europa på sin side kan vise til rundt 24 % av verdens katolske troende – altså rundt halvparten av det amerikanske kontinent. I Afrika og Oseania er tallene henholdsvis 15,2 % og 0,8 %.

Antallet biskoper økte i perioden 2008–2009, fra 5002 til 5065, en økning på 1,3 %. Det mest dynamiske kontinentet er Afrika (1,8 %), tett fulgt av Oseania (1,5 %). Europa økte med rundt 1,3 %. Antallet prester, både sekulær- og ordensprester, har de ti siste årene økt med 1,34 % – fra 405 178 i 2000 til 410 593 i 2009. Mellom 2008 og 2009 økte antall prester med 0,34 %. Antall permanente diakoner økte med over 2,5 % – fra 37 203 i 2008 til 38 155 i 2009. Her er veksten størst i Oseania og Asia. I Amerika og Europa – som innehar hele 98 % av verdens permanente diakoner – har tallet også økt de siste to år.

På verdensbasis synker derimot antallet ordensfolk, fra 739 068 i 2008 til 729 371 i 2009. Dermed fortsetter trenden med synkende ordensfall i Europa og Amerika, mens vi ser en økning i Afrika og Asia. Tallet på prestekandidater økte med 0,82 %, fra 117 024 i 2008 til 117 978 i 2009. Mye av økningen finner sted i Asia og Afrika, med vekstrater på 2,39 % og 2,20 %. I Europa og Amerika ser man derimot en nedgang i samme periode, på henholdsvis 1,64 % og 0,17 %.

FIDES - International Fides Service; Andreas Dingstad (21. februar 2011)/St Olav

«Kristenforfølgelse får endelig den oppmerksomhet den fortjener»

COMECE, sammenslutningen av de katolske bispekonferanser i EU, hilser Europarådets nylig offentliggjorte erklæring om «Intoleranse, diskriminering og vold ut fra religion eller overbevisning» velkommen som et viktig skritt i riktig retning.

I erklæringens paragraf 2 fordømmer Europarådet voldshandlinger «mot kristne og deres helligdommer, muslimske pilegrimer og andre religiøse samfunn». Allikevel mener COMECE at det er nødvendig også med konkrete tiltak fra EUs side for å garantere sikkerheten og overlevelsen til kristne grupper især i Midtøsten.

På EU-utenriksministrenes møte den 31. januar lyktes det ikke for Europarådet å nå frem til en felles erklæring, på grunn av uenighet mellom flere medlemsland om anerkjennelsen av at særlig de kristne

er gjenstand for religiøs forfølgelse i en rekke land og regioner, som f.eks. Irak, Egypt, Pakistan, Nigeria, Kypros, Filippinerne, Iran, India og Vietnam.

Europarådets seneste og positive felles erklæring på området kommer etter at flere EU-land og -parlamentarikere har uttrykt kritikk av at forfølgelse av kristne ikke ble spesifikt nevnt i slutteksten.

I den nylig offentliggjorte erklæring sier COMECE at Ministerrådet bør omsette tekstens ordlyd til konkrete initiativer for å sikre at kristne og andre religiøse minoriteter i verden også kan nyte grunnleggende rettigheter som f.eks. religionsfrihet. Biskopenes synspunkt gjenspeiler pave Benedikt XVI's bekymring da han den 1. januar gav uttrykk for at regjeringene er nødt til å underbygge sine ord med konkrete og vedvarende initiativer som kan få slutt på antireligiøs vold.

«Ministerrådets møte den 21. februar bekreftet religionsfrihedens rolle,» uttaler COMECE, som håper at EU nå vil implementere erklæringens konklusjoner i viktige politiske handlinger og slik hjelpe til å bryte ned sekteriske skiller, krigen mellom kulturer og religioner og bølgen av religiøs utrensning.

«Den effektive forpliktelse til å beskytte grunnleggende rettigheter som f.eks. religionsfriheten, er i seg selv et skritt på veien mot fred,» skriver COMECE i sin pressemelding. «Når den er helt gjennomført, vil den bane vei for fredelige og åpnere samfunn, hvor folk kan leve sammen som naboer og hvor forskjellige religioner kan samarbeide i bestrebelsene for å skape større menneskelig frihet.»

Katolsk.dk 11. februar /St. Olav

Caritas Japan og tsunamien

Etter jordskjelvet og den massive tsunamien som fulgte 11. mars, startet Caritas Japan arbeidet med å møte

de rammedes behov. «Vi har mottatt svært mange henvendelser fra flere Caritas-organisasjoner fra alle kontinenter, vi er svært takknemlige for all den solidariteten som har blitt oss vist. Nødhjelp er nødvendig, det er også bønn,» sier biskop Isao Kikuchi, presidenten i Caritas Japan.

Jordskjelvet, som målte 8,9 på Richters skala, er det sterkeste i Japans historie, men det var den etterfølgende ti meter høye tsunamien som forårsaket all ødeleggelsen. Byer og infrastruktur er skylt vekk.

**GI DITT BIDRAG TIL:
8200.01.93433**

MERK INNBETALINGEN «JAPAN»

Caritas Norge; kme/mt (14. mars 2011)

Pakistans minister for minoriteter, katolikken Shahbaz Bhatti, skutt og drept utenfor eget hjem

Katolikken Shahbaz Bhatti, Pakistans minoritetsminister og en kritiker av landets beryktede blasfemilov ble skutt og drept tidlig på morgnen den 2. mars utenfor sitt eget hjem i Islamabad. Tre maskerte menn rev hans niese og livvakt ut av bilen for deretter å skyte Bhatti. Drapsmennene rapporteres å ha sluppet unna.

Så sent som i februar uttalte Bhatti at han var villig til å dø for sin overbevisning, etter at han ble utpekt som et «top target» for muslimske terrorgrupper grunnet sitt engasjement for landets religiøse minoriteter.

Drapet kommer kun to måneder etter at Punjab-guvernøren Salmaan Taseer ble skutt og drept ikke langt unna. Drapet på guvernøren ble i etterkant hyllet av flere muslimske lærde samt politikere. Både Taseer og Bhatti har vært høyrøstede forsvarere

av den kristne firebarnsmoren Asia Bibi, som sitter fengslet med en dødsdom etter å ha blitt falskt anklaget for å fornærme profeten Muhammed. Pave Benedikt XVI har flere ganger kommet med en innstendig oppfordring til pakistanske myndigheter om å oppheve blasfemilovgivningen.

Shahbaz Bhatti ble 42 år gammel. Han mottok flere internasjonale priser for sitt arbeid med religions- og menneskerettigheter. I et nylig videointervju med France24 snakket pakistaneren om sitt engasjement mot landets blasfemilovgivning og saken mot Asia Bibi.

Den nordiske bispekonferanse uttrykte i en pressemelding sin deltakelse til katolikkene i Pakistan og sin støtte til de fredelige demonstrasjonene og bønnevakene for beskyttelse av religiøse minoriteter som drapet har utløst.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); Andreas Dingstad (2. mars 2011)/St. Olav

Nyheter fra
St. Olav forlag

Pave Benedikt XVI:

APOSTLENE OG DE FØRSTE KRISTNE

– et blick på Kirkens første tid

Hver onsdag holder paven små katekeser for store pilegrimsskarer i Roma. I 2006 begynte Benedikt XVI en undervisningsrekke om Kirkens første tid. Først behandles Kirkens opprinnelse og mysterium, der- nest tegnes det portretter av de tolv apostlene og andre betydningsfulle mennesker fra Kirkens første tid.

Pave Benedikt XVI:

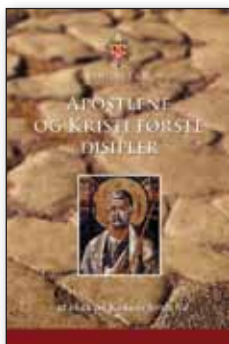
KIRKEFEDRENE

– fra Klemens av Roma til Augustin

I denne katekeserekken, holdt under onsdagsaudiensene i 2007/2008, presenterer pave Benedikt XVI en og en av de første kirkefedrene, fra Klemens av Roma til Augustin.

■ *Benedikt XVI beskriver apostlene og kirkefedrenes vitale bidrag til utviklingen av den kristne lære og løfter deres liv frem som sterke vitnesbyrd om levdt tro.*

www.stolavforlag.no

Kom og se

Benedikt XVI

Oversettelse ved Ståle Wilhelmsen

Apostlene og Kristi første disipler – et blikk på Kirkens første tid

St. Olav forlag 2010

På samme måte som en kontemplativ vet at indre bønn vil henge i løse luften om den ikke er forankret i kjærlighet og kjennskap til vår Herre gjennom troen (jf. Anders Arborelius: *Den Brinnande pilen* s. 19), vet pave Benedikt at sann søken etter Jesus Kristus gjennom Ordet er intimt forbundet med Kirken, dens tradisjon og apostoliske overlevering. «Vi kan ikke forholde oss til Jesus uten den virkelighet han har skapt og meddeler seg gjennom. Det er en dyp, udelelig og mystisk kontinuitet mellom Guds Sønn, som har blitt menneske, og hans Kirke (s. 12).»

Når pave Benedikt vil videreføre sin kjære forgjenger Johannes Paul IIs ønske om å lede Kirkens troende til å betrakte Kristi ansikt for slik å bli i stand til å ta del i nyevangeliseringen av Europa, faller det naturlig å gjøre dette ved hjelp av de apostler som Jesus selv valgte ut. De er «det synligste tegn på Jesu vilje for sin Kirkes eksistens og sendelse, garantien for at det ikke finnes noen motsetning mellom Kristus og Kirken (s. 11).»

Et mesterstykke

I *Apostlene og Kristi første disipler*, en samling av 31 onsdagsaudienser (2006–2007) oversatt til et velsignet

letlest norsk av Ståle Wilhelmsen, gjør pave Benedikt et aldri så lite mesterstykke: Gjennom hans rike kunnskap om Skriften, teologi, tradisjonen og kirkefedrene og hans klare trosblikk blir leseren enkelt og lettfattelig trukket inn og veiledet gjennom disse dype lag av vår tro. Her ser vi apostlenes og de andre Kristi første disiplers «spor» i Kirkens konkrete fremvekst historisk, geografisk, liturgisk og sakramentalt. Vi skjønner at Kirken virkelig er rotfestet i disse menneskers forkynnelse, liv og martyrium, alltid trofast forbundet med Hodet på legemet, Kristus – gjennom Den Hellige Ånds ledelse.

Men apostlene og deres etterfølgere (helt frem til i dag) er ikke bare «voktere av og de autoritative vitner om den sannhet som er betrodd Kirken (s. 26)», de er også «tjenere for

Vi skjønner at Kirken virkelig er rotfestet i disse menneskers forkynnelse, liv og martyrium, alltid trofast forbundet med Hodet på legemet, Kristus

«kjærligheten». Her er vi ved det jeg oppfatter som et av «hjerterbarna» til vår pave: *Det personlige møtet mellom den troende og Jesus Kristus, som gir seg et helt konkret utslag i fellesskap og nestekjærlighet*. I tillegg til Kirkens felles lesning av Skriften, må vi lese Den hellige skrift på en personlig, bønnens måte – som Guds levende ord, «som en konversasjon med Gud», som paven uttrykte det i en tale til seminarister i februar 2007. Og hvem andre kan bedre hjelpe oss på den veien enn disse Kristi apostler? Fra det innledende spørsmål: «Hvor bor du?» og Jesu svar «Kom og se?» og videre gjennom troslivets bølgedaler.

Hellig grunn

Tar vi oss tid til å komme for «å se», vil vi selv få tre inn på hellig grunn, selv få ta del i denne dype, meningsfulle dialogen med Herren, og forene vår uvitenhet og svakhet med apostlenes – med Peter, som «takket ja til kallet» og «gjennom fornektelsens smertelige erfaring og omvendelsens tårer, maktet å gi seg hen til den Jesus

som har kommet hans fattige evne til å elske i møte (s.58–59).»

Sammen med vår pave Benedikt, som da han ble valgt avfant seg med tanken på at «ved siden av de store, så var der også små paver» (slik sa han det i samtale med Peter Seewald i *Verdens lys*), kan også vi avfinne oss med vår egen litenhet og i tro håpe at også vi skal få ta del i de store ting han har på hjertet.

Anne Samuelsen

Leo Maasburg

Mor Teresa – de gode historiene

Luther Forlag, 2010

Det er sjelden jeg leser en biografi med så stor glede som tilfellet var med denne. Det er en annerledes bok om Mor Teresa, blant annet fordi den vel så mye handler om forfatteren selv.

Leo Maasburg ble født i Østerrike i 1948 og ble ordinert prest i Fatima i 1982. Han fulgte Mor Teresa i mange år og virket som prest og åndelig veileder for henne og for søstrene i hennes orden. Han var også medlem av arbeidsgruppen som forberedte saligkåringen. Hans nære vennskap og personlige forhold til denne kvinnen setter sitt positive preg på boken; takket være forfatterens humoristiske penn møter vi en livsnær og levende Mor Teresa, en bestemt kvinne med glimt i øyet.

Vennskap. Ønsker man å lese en tradisjonell biografi, bør man velge en annen bok. For forfatteren av *Mor Teresa – De gode historiene* konsen-

trerer seg om den perioden hvor han hadde personlig kontakt med henne. Det vil si noen år fra ca. 1982 til 1997, hvor Maasburg som nyordinert prest fulgte Mor Teresa på hennes reiser og tok del i søstrenes daglige liv. På den tiden han ble kjent med henne og hennes søstre, var hennes klosterorden og virke alt godt etablert rundt om i verden. Boken mangler dermed innblikk i hvordan ordenen ble til og tar heller ikke for seg de senere kjente sorte netter i Mor Teresas liv. På den annen side gir den en vakker skildring av et nært vennskap mellom en nyordinert prest i starten av sitt virke og en aldrende Mor Teresa, ordensgrunnleggeren som, mer eller mindre bevisst, blir den som oppdrar ham til virkelig tjeneste i Kirken, til å være en ekte misjonær «a real missionary».

Forfatteren presenterer ikke bare Mor Teresa, men også seg selv godt. Takket være hans ærlige fremstilling av egen person som både tvilende og nølende i møte med Mor Teresa, hennes spiritualitet og virke, forstår vi lettere at vår egen tvil på alt hun står for er uberettiget. Forfatteren bruker på en humoristisk måte seg selv som kontrast til Mor Teresas ufattelige tro og gjerning. Han viser hvordan han selv forsøker å holde igjen, mens Mor Teresa går frem mot alle odds, og vinner hver gang – om enn med noen kompromisser.

Levende. Og det er takket være forfatterens opplevelser, tanker og reaksjoner vi leser denne boken med så stor glede. Maasburg lar oss møte en utålmodig og ofte frimodig Mor Teresa, som går langt utover vanlig folkeskikk og praksis for å få igjenom sine ønsker. Dette setter ham selv tidvis i forlegenhet, men det fører ham også inn i mange situasjoner han ellers aldri ville fått anledning til å delta i. Samtidig presenterer han en levende og nesten skremmende gudsnær kvinne. For denne boken handler like mye om Guds verk i Mor Teresa som henne selv. Dette er ikke en bok om en kvinne som oppnådde enorme bragder i løpet av sitt liv, men om en liten kvinne som, med hennes egne ord, var en blyant i Guds hånd (pencil in God's hand) – og en blyant Vår Herre brukte til fulle, ikke bare til glede for de fattigste av de fattige,

men like mye til glede for alt fra statsledere og religiøse ledere som til den helt ordinære blant oss. For skal vi tro Maasburg, var Mor Teresas verk ikke kun å hjelpe de fattigste av de fattige, men vel så mye å føre de mer privilegerte til de fattige og lidende, slik at de i møtet med dem kunne møte Jesus.

Bør leses. Dette er en lettlest bok som kan passe både for eldre ungdom og for voksne. Den kan leses som en ren biografisk fremstilling av noen år i Mor Teresas liv, eller med tanke på å få åndelig påfyll og inspirasjon i våre kristne liv. Verd å sette av tid til!

Sr. Ane-Elisabet Røer OP

Olav Müller SS.CC.

Pateren dypper pennen

St. Olav forlag 2010

Pateren dypper pennen er en bok man leser med stor glede og begeistring. For mange er kanskje den første, selvbiografiske, delen særlig interessant – det er slående og overraskende hvordan Gud gir den unge Dagfinn en sterk gudsbevissthet og leder ham mot katolisisme, klosterliv og preste-tjeneste. Det er denne veien og prosessen som er så fascinerende. For å nevne noe: hans valg om å gå i kloster i Tyskland rett etter krigen og tjenesten i Finmark – for å teste sin katolisisme i virkeligheten. I denne første delen av boken møter vi også venner og kollegaer og den uforglemmelige tante Martine. Her finnes det humor og selvironi, og historien om den samiske bestemor grenser mot magisk realisme. Denne delen gir samtidig leseren et innblikk i norsk katolisisme og er dermed en uvurderlig kilde til

informasjon for dem som kom til verden (eller til Norge) i nyere tid.

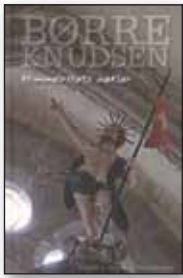
Dypere. Men det er del to som inviterer til dypere refleksjon. Denne samlingen av foredrag, katekese og meditasjon gir leseren et innblikk i hva norske katolikker – og protestanter – ønsker å vite om det katolske syn på messen, pilgrimsferd og forhold til andre trossamfunn. Og hva pater Müller synes er viktig å dele med oss. Han eier kunnskapen som trengs for å forklare vanskelige ting med enkle ord. Dermed – selv om en katolsk leser «vet det fra før» – gir boken mulighet til oppfriskning og refleksjon over vår tro, og over Kirkens liv. Den gir også en viktig påminnelse angående hva som er viktig – for eksempel stille bønn.

Det som likevel gjør størst inntrykk, er forfatterens personlige filosofiske tanker rundt de vanskelige spørsmålene, som hva som følger etter døden eller om det ondes eksistens. Her tar pater Olav opp den gamle debatten med nominalistene og sier at «Satan er ikke et blodløst prinsipp, men en person, som kjemper mot Gud og hele hans skaperverk», fordi «Mennesket har ikke i sitt vesen tilstrekkelige dimensjoner til – av seg selv – å realisere Auschwitz' ufattelige bestialitet».

Vår tid. Dessuten gir forfatteren oss anledning til å møte og oppleve Den hellige Olav, også i vår egen tid. Her blir vi gjort bevisst på den «trelldom av mer usynlig art» som eksisterer i vår tilsynelatende frie vestlige verden. Det mangede uhyre Heidegger kaller *das Man*: Vi gjør det man gjør, vi sier det man sier. Så tror vi til slutt at det vi sier virkelig er det vi mener, mens vi egentlig er blitt «fjernsyns-styrte»!

I pater Müllers foredrag kan man ofte kjenne seg igjen i situasjoner vi kjenner fra våre liv – og boken gir oss optimisme og håp, en følelse som forsterkes i den siste teksten om *Kristi vennskap*.

Ewa Bivand

Børre Knudsen

Himmelrikets nøkler

Luther Forlag, 2010

Bok av Børre. Ei nokså lita bok, utgjeven på Luther forlag, med preiker og bibelundervising av ei stor predikant, «Himmelrikets nøkler» er på marknaden. Predikanten er ingen ringare enn Børre Knudsen.

Preikene er nedskrivne etter lydbandopptak, og noko av den lyttarerfaringa det er å høyre Børres preiker «live», blir då borte. Samtidig viser det i grunnen kor enkel Børre er i språket. Han er ikkje avhengig av kunstferdig retorikk eller demonstrasjon av pent språk. Difor kan han blande «høgspråk» og «lavspråk» med fri hand. Sjølv om tekstene er sprengfulle av referansar til bibel, liturgi og salmar,

Børre er skrifteolog, djupt forankra i kyrkjeleg liturgi og dogma.

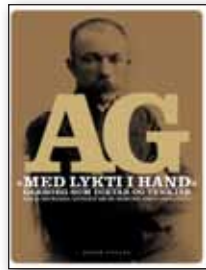
røpar han at han er eit moderne menneske som talar inn i si tid. At mange har ynskt å gjere han til ein meir barokk eller dyster type, er eit forsøk på å distansere seg frå han og bodskapen hans.

Preikene tek opp tematikkar som kyrkje, sakrament, eskatologi – og sjølvstendig hans hjartesak, abortspørsmålet. Børres teologi er ei sjølvstendig blanding – eller samanføyning – av luthersk, kyrkjeleg ortodoksi og patristisk, katolsk tradisjon. Tekstene er gjennomsyra av bibelsitat og lengre bibelavsnitt – noko vi kjenner også frå patristiske og monastiske skrifter. Børre er skrifteolog, djupt forankra i kyrkjeleg liturgi og dogma.

Å lese desse talane, fyller meg med uro og vemod. Fordi utfordringa stadig er aktuell. Fordi dei syner kor resolutt fortrenginga og avvisinga av Børres bodskap har vore. Påpeikinga av det enkle faktum at vårt samfunn legitimerer avliving av born i mors liv. Ei forkynning som vågar å seie dette, vil heilt sikkert «stå opp frå dei døde» ein vakker dag, når vi minst ventar det. Historia sin dom vil vere på Børres side.

Desse tekstene, sentra rundt kallet til bot og til vern om livet, er til ettertanke også for Den katolske kyrkja i Noreg. Ja, kanskje aller mest for den. For oss.

Br. Arnfinn Haram OP

Eskil Skjeldal, Gudleiv Bø og Norunn Askeland (red)

Med lykkti i hand

Arne Garborg som tenker og dikter

Efrem forlag 2011

«Arne Garborg skreiv det beste diktet, det beste essayet og den beste romanen på 1800-tallet,» uttalte nynorskprofessor Jan Inge Sørbø i forbindelse med utgivelsen av *Med lykkti i hand*. Arne Garborg som diktar og tenkjar, vel vitende om at det egentlig ikke er mulig å sette opp en ranking over dette. Påstanden viser likevel at det er med god grunn redaktørene Eskil Skjeldal, Gudleiv Bø og Norunn Askeland nå har satt sammen en bok om dikteren og tenkeren Garborg i anledning av at det er 160 år siden han ble født.

Det er blitt en stor bok i minst én forstand: 350 sider fordelt på femten bidrag av ulike forfattere. Det er gjerne slik at antologier av denne typen risikerer å sprike for mye både tematisk og kvalitetsmessig, men dette er i liten grad tilfelle her, selv om noen av bidragene kanskje overdriver forfatterens aktuali-

tet? Det er da heller ikke akkurat noen ulempe å få med store deler av landslaget av nynorskskribenter når en bok om Garborg skal settes sammen. Med Jan Inge Sørbø, Jon Hellesnes, Arnfinn Haram OP, Tor Obrestad og Eldrid Lunden blant bidragsyterne stiller redaktørene naturligvis sterkt.

Liberalprotestantisk tankegods

Formatet i denne omtalen er for knapt til at jeg kan kommentere mange av tekstene i boken. I tillegg til Sørbø, som alltid er interessant å lese, satte jeg særlig pris på pater Harams og Hellesnes' tekster. Alle disse tre tar på ulike måter tak i det som kan kalles Garborgs teologiske tenkning. Det er kanskje overraskende for noen, men når Garborg plasseres inn i sin historiske kontekst, fremstår han i liten grad som teologisk original. Hans standpunkter rundt århundreskiftet gjenspeiler rådende teologiske ideer innen protestantisk teologi snarere enn å bryte med disse. Det originale hos Garborg her ligger snarere i at han var så tidlig ute med å formidle slike liberalprotestantiske ideer her til lands, ideer som i dag fremstår som tidstypiske og dermed avleggs. Haram uttrykker dette slik i sitt bidrag: «Typisk er det at det dogmatiske blir sett som ei motsetning til det meir spirituelle.»

Religionssosiologen Linda Woodhead og teologen Paul Heelas tegner et sted opp en religionstypologi der det skilles mellom forskjellsreligion og humanitetsreligion. Det kunne vært interessant å sett på utviklingen i Garborgs religiøse tenkning med utgangspunkt i disse kategoriene.

Aktuell

Det er blitt en mangfoldig og innholdsrik bok om den ut fra min forforståelse forblåste gamle dikteren Arne Garborg. Bidragsyterne i boken argumenterer mer eller mindre eksplisitt for at Garborg fortsatt er aktuell, og ikke bare er aktuell, men rent sagt nødvendig å lese i vår tid. Språklig er mange av tekstene en fryd å lese. Boken gir en fin innføring i Garborgs mangslunne diktning og tenkning, men ikke glem å lese forfatteren selv!

Olav Hovdelien

Musikk til oppbyggelse og bønn

To franske CD-utgivelser, med en rekke fellesnevner: Begge inneholder musikk skapt i Det annet vatikankonsils ånd, begge er inspirert av århundrelang europeisk kirkemusikktradisjon, og begge har sine utgangspunkt i vitale og velrenommerte liturgiske sentra. Fellestrekkene er mange, selv om den liturgiske praksis har temmelig ulik basis og klangbunn. Der hvor André Gouzes og Sylvanès representerer det klassisk liturgiske, representerer Taizé en form for liturgisk minimalisme.

Langfredag:

Office de la Croix

Vi er i fastetiden, og musikk som maner til ettertanke og bønn, er føde for vårt åndelige liv. CD-en *Office de la Croix* (Korsgudstjensten/Langfredagsgudstjensten) inneholder liturgien vi kjenner fra Langfredag. CD-en er på fransk, men dette burde ikke være til hinder for forståelsen ettersom den følger liturgien.

Komponisten og dominikaneren André Gouzes skulle være kjent for mange nordmenn. Han er født i Aveyron, Frankrike i 1943 og begynte allerede som liten gutt å synge i liturgien – i en tid hvor man, som han selv sier det, hadde et virilt forhold til den gregorianske sang. I 1976 startet han opp det som skulle bli et av Frankrikes viktigste liturgiske sentre: L'Abbaye de Sylvanès. Blant André Gouzes fremste inspirasjonskilder er russisk kirkesang og gregoriansk. Tonespråket (modaliteten) og den rytmiske fleksibiliteten danner grunnlaget for det nære forholdet mellom musikk og tekst og gjenfinnes i alle hans komposisjoner.

Selv om denne CD-en inneholder Langfredagens liturgi, er det ingenting i veien for at den kan danne klangbunn for en musikalsk meditasjon gjennom hele fastetiden. Musikken er på samme tid enkel og sakral, lett tilgjengelig og vakker. Johannespassjonen (spor 2) er selve hovedingrediensen og et spennende bekjentskap. I god liturgisk tradisjon er den dramatisk i sin komposisjon, musikkens uttrykk avspeiler teksten og nærheten til hva som egentlig fortelles, blir både hørbar og følbart.

Det er vanskelig, for ikke å si umulig, å fremheve noen spor fremfor andre, men personlig synes jeg *Improperie* (spor 6) og *Dans ton Royaume – I ditt Kongerike* (Kommunionsvers) – (spor 8) er usedvanlig vakre i all sin enkelhet. Enkelte av sporene er komponert av andre (spor 5 og 7), og spor 4 er basert på en bysantinsk korshymne.

La liturgie chorale du Peuple de Dieu, eller «Gudsfolkets korliturgi» er en fellesbetegnelse på all musikk fra André Gouzes' hånd, og denne kan sies å være en syntese av hele kristenhetens liturgiske arv: gregoriansk, russisk-ortodoks musikk, klassisk polyfoni, folke-musikk – og mer moderne tonespråk.

Oppstandelsesmusikk fra Taizé:

Resurrexit

Om André Gouzes og hans Sylvanès skulle være kjent for noen, er Taizé garantert kjent av svært mange. Utallige er de ungdommer (og de litt eldre) som i årenes løp har vært innom Taizé. Omtrent like utallige er de CD-er som er utgitt. *Resurrexit* er kanskje av de mindre kjente, men den er ikke mindre hørverdig av den grunn. Musikken som brukes i Taizé, er komponert av Jacques Berthier (1923–1994), komponist og organist i Saint Ignace, Paris.

Filosofen Paul Ricœur har hatt det til vane å komme til Taizé i mange år, og

det følgende sitatet er noen av hans tanker omkring liturgien der (sakset fra Taizés hjemmeside): «... språket som finnes her i Taizé, er ikke filosofiens språk, ikke engang teologiens, men liturgiens språk. Og for meg er ikke liturgi bare handling. Det er en måte å tenke på. Det finnes en skjult, diskret teologi i liturgien som kan oppsummeres i tanken 'bønnens lov er troens lov'».

Resurrexit er en litt annerledes påske-CD; det meditative som alltid er Taizés varemerke, gjør den til en fredelig, men på samme tid glad produksjon. Dette er da også i god liturgisk tradisjon; tenk bare på påskens «Alleluja»: Den jublende påskeglede har et klart mollpreg.

Det rent tekniske preges dessverre av at innspillingen er gammel (1984/1990). Dette forhindrer imidlertid ikke at det er en CD vel verd å høre på. Som tradisjonen er i Taizé, brukes mange språk – noe som på samme tid er en svakhet og en styrke: Øret trenger tid til å innstille seg på et nytt språk for hvert spor og innen hvert spor. Musikken er absolutt god meditasjonsmusikk, man lar seg lett føre inn i den bønneatmosfære som preger stedet. Selv merket jeg at jeg ble stille mens jeg lyttet, og det er vel nettopp meningen?

Svakheten ved utgivelsen er coveret, det finnes lite informasjon om innholdet utover titlene.

St Olav bokhandel har som vanlig et godt utvalg av musikk, et svært blandet repertoar og noe for enhver smak; det som ikke finnes akkurat for hånden, kan bestilles via bokhandelen. Løp og kjøp!

Sr. Ragnhild Marie Bjelland

Jobbe i kristen skole?

Kristine Friskolers Forbund, som de katolske skolene er medlemmer av, har en samleside for ledige stillinger:

www.jobbikristenskole.no

Hva får jeg igjen?

Foto: Pinar
Av Mette Bruusgaard, mangeårig leder for NKKF og nåværende redaktør av NKKF-NYTT

«What's in it for me?» er en munnrapp engelsk replikk som på norsk ikke lyder like spenstig («Hva har jeg igjen for det?»), men som uansett uttrykker et ønske om å se et konkret resultat eller en fordel ved noe man engasjerer seg i.

Mange organisasjoner og foreninger opplever idag et synkende medlems-tall og/eller problemer med å rekruttere nye medlemmer. Ofte er problemet at dagens mennesker ikke sjelden befinner seg i en såkalt «tidsklemme» og vegrer seg mot å binde seg til noe som smaker av forpliktelse over tid. Mange unge står overfor krav om å yte maksimalt både på hjemmefronten og i yrkeslivet og er redde for at enda flere skal kreve noe av dem – mens endel eldre tenker at det vel ikke er så mye de kan bidra med lenger.

Vårt moderne samfunn kryr dessuten av tilbud som appellerer til adspredelse og velvære, og det er fristende å bruke sin «egentid» på dette. Det er ofte lettere å finne tid til en teateraften, en vinklubb eller et treningsstudio enn til politikk eller en ideell organisasjon, for: *What's in it for me?*

I NKKF (Norges Katolske Kvinneforbund) får vi også fra tid til annen spørsmål om hva man «får igjen for» å være medlem av NKKF. Det kan synes så lite: et medlemsblad tilsendt et par ganger i året, litt nytt på en hjemmeside, noen tilbud om foredrag eller ekskursionsjoner ... Kan det være god nok grunn til å betale en medlemsavgift på kr. 200? Uansett har man jo sitt katolske miljø der man bor, og menigheten har dessuten også sine tilbud.

Hev blikket

Her er det kanskje behov for å løfte blikket og forsøke å se ting i en litt større sammenheng. Hva er det NKKF står for? Hva er det NKKF vil?

Som man blant annet kan lese i vår brosjyre, søker NKKF å være et nettverk for katolske kvinner nasjonalt og en del av et fellesskap internasjonalt – en katolsk røst i det norske samfunn og en kvinneverd i Kirken.

NKKF ble stiftet allerede i 1924 og er én av få nasjonale, katolske legmannsorganisasjoner i Norge. De fleste av NKKFs medlemmer er idag enkeltmedlemmer, men tidligere – og fortsatt i en del menigheter – var kvinner organisert i lokale foreninger som igjen var medlem av NKKF. Gjennom årene har forbundet engasjert seg i mange viktige spørsmål av kirkelig eller sosial karakter, og fortsatt er det en målsetning for NKKF å fungere som

NKKF søker å være et nettverk for katolske kvinner nasjonalt og en del av et fellesskap internasjonalt – en katolsk røst i det norske samfunn og en kvinneverd i Kirken.

et nettverk for katolske kvinner, samt være et forum der man kan diskutere og utdype spørsmål som angår den enkeltes situasjon som kvinne og som katolikk.

NKKF er representert i pastoralrådet for Oslo katolske bispedømme og benyttes som offentlig høringsinstans i viktige spørsmål. Ved hjelp av medlemsbladet (NKKF-NYTT), hjemmesiden (katolskekvinne.no), foredrag, seminarer, ekskursionsjoner o.l. søker man å være både en aktiv deltager i Kirkens liv og i det norske samfunn og samtidig å bidra til en fordypelse i katolsk tro og kristenliv.

NKKF er spesielt opptatt av kvinners og barns rettigheter og arbeider mot vold og overgrep. Som del av dette arbeidet støtter forbundet et hjelpeprosjekt på Sri Lanka som har som formål å hjelpe misbrukte og etterlatte barn og unge kvinner. I mange sammenhenger har NKKF gått sammen med kvinner fra andre miljøer for å fremme kvinners rettigheter eller delta i fellesskap på tvers av ulikheter.

Eksempler på dette er bl.a. NKKFs deltagelse i FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål), som samler ulike kvinneorganisasjoner i Norge og i NØKK (Norsk Økumenisk Kontaktforum for Kvinner), som også har en europeisk forgrening.

Alene eller sammen?

Enkeltvis og på det lokale plan er det mange kvinner som gjør en strålende innsats for Kirken og for det katolske fellesskapet. De kan selvfølgelig gjøre dette uten NKKF, men ved samtidig å være medlemmer av et landsdekkende forbund blir den enkelte kvinne eller den enkelte, lokale forening knyttet opp til et større fellesskap som peker utover den lille gruppen. Dette igjen er en erkjennelse av at «vi» trenger «de andre». Som katolske kvinner i Norge er vi få og sårbare. Vi har behov for å stå sammen, dele erfaringer, hjelpe og støtte hverandre.

Som katolikker er vi også del av en global kirke. Det som skjer ute i den store verden, angår oss – på godt og vondt. Vi kan hente inspirasjon fra andre kulturer og andre tradisjoner, og vår lille stemme blir sterkere i et fylldigere, internasjonalt kor. Helt fra NKKF ble grunnlagt, har det internasjonale aspektet vært fremtredende, og en konsekvens av dette har vært deltagelse i ulike internasjonale fora. Idag er NKKF medlem av både WUCWO (The World Union of Catholic Women's Organisations) og av Andante (European Alliance of Catholic Women's Organisations) I begge organisasjoner har norske katolske kvinner vært og er representert gjennom styreverv og annen aktiv deltagelse.

Kvinneres røst

Selv om kvinner gjør seg stadig mer gjeldende i ulike sammenhenger og i forskjellige stillinger innen Kirken, er det like fullt et faktum at Den katolske Kirke ledes av menn. Desto mer avgjørende er det at også kvinners røst lar seg høre, for, som Biskop Eidsvig

har uttalt: «Det er viktig å ha slike kanaler for legfolket inn mot hierarkiet fordi de kan utgjøre et nødvendig korrektiv når det gjelder å utvikle Kirken ... Det er også viktig med en organisasjon som representerer halvparten av legfolket i Kirken.»

Kvinner bidrag kan oppleves på mange plan. Ett helt ferskt eksempel er den sentrale rolle Beredkapsplanen («Beredkapsplan – Prosedyrer når kirkelig medarbeider er mistenkt for eller har gjort seg skyldig i seksuelle overgrep og grenseoverskridende seksuell adferd») som NKKF i sin tid tok initiativ til, har spilt i forbindelse med oppryddingen etter overgrepsskandalene her i Norge.

Vi lever i et av verdens mest sekulariserte land. Mye av det som skjer, går på tvers av det vi opplever som kristen lære. Selv når våre kirkeledere sier fra, er det av stor betydning at katolske kvinner selv uttaler seg om spørsmål som angår dem. Norske myndigheter viser at de tar katolske kvinner på alvor når de ber NKKF komme med høringsuttalelser i viktige spørsmål. Ofte når vi ikke frem med våre synspunkter, men det har også vist seg at vi har vært lyttet til, som f.eks. den gang vi protesterte mot at en åpning for skilsmisse skulle bli en obligatorisk del av en ny ekteskapskontrakt!

Mine verdier?

What's in it for me? blir slik ikke et spørsmål om å måle om aktiviteter eller tilbud står i forhold til en medlemskontingent, men snarere et spørsmål om hvorvidt NKKF som forbund står for verdier og har en betydning for det man selv tror på og vil kjempe for. Som katolsk kvinne i Norge ønsker jeg å synliggjøre visse verdier og visse synspunkter. Det kan bety at jeg søker å engasjere meg rent konkret, men det kan like gjerne bety at jeg ønsker å støtte andre katolske kvinner som engasjerer seg på mine vegne – på samme måte som jeg kanskje allerede støtter Caritas, Røde Kors, Redd Barna eller andre gode tiltak jeg tror på.

Medlemskap

NKKF trenger medlemmer for å gjøre en innsats for kvinnene som de har som formål å representere. En større

medlemsmasse er viktig fordi det gir tyngde i alt arbeid og i all argumentasjon. Medlemmer som støtter virksomheten gjennom å betale sin medlemsavgift, er selve grunnstammen i de mulighetene man har for å utrette noe som helst. Da er det ikke slik å forstå at man må påta seg et verv for å bli medlem av NKKF – heller ikke at man er for gammel til å være medlem når man ikke lenger ser seg istand til å delta på medlemsmøter.

Hvis man mener at Norges Katolske Kvinneforbund gjør en verdifull innsats for katolske kvinner i Norge, og hvis man mener at det er viktig at forbundet består – også i fremtiden – er det eneste kravet at man tegner et medlemskap og årlig betaler en sum av kr. 200 som enkeltmedlem eller kr. 70 hvis man tilhører en kvinnegruppe i menigheten – og at man kanskje inspirerer andre til å gjøre det samme!

NKKF har norske katolske legkvinner i fokus. Hvis vi ser omkring oss, finner vi da andre organisasjoner som har det som uttrykt formål?

Nei, nettopp – og det er *what's in it for me!*

Pavens bønneintensjoner 2011

April

Generell intensjon:

At Kirken stadig må gi nye generasjoner nytt håp og livsmot gjennom troverdig forkynnelse av evangeliet.

Misjonsintensjon:

At misjonærer ved sin forkynnelse og livsførsel må bringe Kristus til dem som ennå ikke kjenner ham.

Mai

Generell intensjon:

At de som arbeider i massemediene, alltid må respektere sannheten, solidariteten og alle menneskers verdighet.

Misjonsintensjon:

At Herren må hjelpe Kirken i Kina til å holde ut i troskap mot evangeliet og til å vokse i enhet.

Juni

Generell intensjon:

At prestene, fornyet ved Kristi hjerte, alltid må være sanne vitner om Guds omsorgsfulle og nåderike kjærlighet.

Misjonsintensjon:

At Den Hellige Ånd må kalle mange fra våre menigheter til misjonærer, rede til å vie seg helt og fullt til utbredelsen av Guds rike.

Velkommen til påskehandel i St. Olav bokhandel!

Vi gleder oss til å vise frem vår nye barnebokavdeling.

Åpningstider

Mandag STENGT

Tirsdag – fredag 10.00 – 17.00

Lørdag 11.00 – 14.00

Søndag 12.30 – 15.00

Åpningstider i

Den stille uke

Tirsdag – onsdag 10.00 – 17.00

Skjærtorsdag og Langfredag
STENGT

Påskeaften 10 – 13

Første og andre påskedag
STENGT

Ex oriente lux—lys fra øst

Av br. Erik Varden OCSO

Fredag 26. oktober 2001 trykket den italienske utgaven av Vatikanets dagsavis, *L'Osservatore Romano*, en kunngjøring fra Det pavelige råd for fremme av kristen enhet. I dokumentet heter det at rådet, etter behørig undersøkelse og ettertanke, innvilger muligheten for inter-kommunion – altså for å motta nattverdens sakrament hos hverandre – blant medlemmer av Den kaldeiske kirke (i kommunion med Roma) og Den assyriske kirke av Østen (ikke i kommunion med Roma) når omstendighetene kaller på en slik ordning.

Videre sies det at Troskongreasjonen har utført et nøyaktig studium av nattverdsbønnen som gjerne brukes i Den assyriske kirke av Østen, Addai og Maris Anafora. Studiet har vist at nevnte anafora utgjør en fullverdig eukaristisk bønn. På det grunnlag har Kongregasjonen besluttet at den formidler gyldig feiring av Kristi mysterier. Beslutningen ble den 17. januar 2001 fremlagt for pave Johannes Paul II, som bifalt den.

For den uinnvidde vestlige leser vil nyheten neppe ha vært noe spenningsmoment. Mange av oss har kun vage anelser om Den assyriske kirke av Østen, for ikke å snakke om Addai og Maris Anafora. Kanskje antar vi at det dreier seg om et høflig nikk i retning av en nedstøvet orientalsk tradisjon, en kulturhistorisk gestus som nok er prisverdig, men som vi med god samvittighet kan bla fort forbi på vei mot *L'Osservatore Romanos* svar på sekulærpressens sportssider? I virkeligheten representerer kongregasjonenes utsagn en liten revolusjon. Det ville ikke være for sterkt å si at det omdefinierer katolsk forståelse av forholdet mellom den latinske ritus og de orientalske kirker. Med andre ord forteller dokumentet oss ikke bare

noe om østens kristendom. Den forteller oss noe vesentlig om oss selv, om hvem vi er. Det kan være bryet verdt å feste seg noen øyeblikk ved hendelsen i det vi forsøker å fastslå om også vi i våre dager, lik våre fedre i troen, kan vente oss *ex oriente lux*, et lys fra øst.

Levende tradisjon

De salige apostler Mar Addais og Mar Maris anafora er en av de eldste eukaristiske bønner vi kjenner til. Sammenlignet med andre ærverdige monumenter i genren, som f.eks. nattverdsbønnen vi finner i den *Apostoliske Tradisjon* (et verk tilskrevet Hippolytus), har Addai og Maris Anafora det fortrinn at den har vært sammenhengende brukt fra de tidligste tider inntil

i dag. La oss først klargjøre et par begreper. Ordet *Anafora* kommer fra det greske verbet *anaferain* og betyr «opphøyelse» eller «frembæring». Det brukes i østlig liturgisk tradisjon for å kjennetegne den eukaristiske bønn, altså nattverdsbønnen som strekker seg fra en innledende dialog mellom celebrant og menighet – i vårt latinske ritus dreier det seg om celebrantens «*Dominus vobiscum*», «*Sursum corda*», «*Gratias agamus*» – inntil et endelig amen. Vestlig liturgivitenskap bruker ordet «kanon» for å betegne samme virkelighet, men også på våre breddegrader er *anafora* blitt et teknisk begrep, ihvertfall i akademisk sammenheng.

Addai og Mari var ifølge tradisjonen disipler av apostlene. Addai duk-

ker opp i det syriske *Doctrina Addai*, en beretning som hevder å rapportere begivenheter fra Kristi jordiske levetid. Etter å ha mottatt en henvendelse fra Abgar, Edessas konge, lover Kristus å sende en forkynner til Edessa etter sin himmelfart, et løfte som fullbyrdes når Addai ankommer og begeistrer befolkningen med sin utlegning av kristen tro. De lærde strides den dag idag om den egentlige datering av evangeliets ankomst i Abgars rike. Hva vi med sikkerhet vet, er at Edessa huset et veletablert, selvbevisst kristent fellesskap mot slutten av det annet århundre. Addai og Maris Anafora utgår fra denne levende tradisjon – et vitnesbyrd om liturgisk praksis i verdenskirkenes første ekspansjonsfase.

Eukaristi uten innstiftelsesord?

Feiringen som står oppteget, har mye til felles med andre tidlige nattverdsbønner, med ett vesentlig unntak: I urteksten av Addai og Maris Anafora forekommer ikke innstiftelsesordene fra Jesu siste måltid med apostlene. Hvor vi venter oss å finne dem, uttrykker teksten seg som følger: «Og også vi, Herre, dine svake, sykelige, ynkelige tjenere; også vi, forenet foran ditt åsyn i dette øyeblikk, har ved tradisjonen mottatt **symbolet** som kommer fra deg. Derfor gleder vi oss og lovpriser; derfor opphøyer, minnes og feirer vi mens vi utfører det store, fryktelige **mysterium** av vår Herre Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse.» Da vestlige misjonærer beveget seg østover i kjølvanen av Trentkonsilet, et konsil som satte mye inn på enhetlig sakramental praksis, ble de forferdet ved møtet med kristne menigheter i Mesopotamia og Sør-India som feiret eukaristien på en slik måte. Det var stikk i strid med alt de hadde lært på Gregoriana! Latinsk sakramentteologi var i løpet av flere århundrer blitt fiksert på innstiftelsesordene, og ingen var i tvil om at den reelle forvandling av elementene foregikk i det øyeblikket presten, *in persona Christi*, hevet brødet og vinen fra alteret og ytret de hellige ord, «Dette er mitt legeme», «Dette er mitt blod». Misjonærene tok det for gitt at den syriske tradisjonen de møtte, var uttrykk for en teologisk mørketid. De mistenkte at disse forviledede brødre og søstre i drøyt tusen år hadde begått en karikatur av natt-

verden uten noen gang å ha feiret et gyldig sakrament. Innstiftelsesordene fra Den romerske kanon ble behørig klebet inn så langt pavens myndighet var anerkjent, og slik har Addai og Maris Anafora bestått i Den kaldeiske kirke inntil i dag.

Den assyriske kirke av Østen, derimot, hadde tatt avstand fra vestens kristenhet allerede i kjølvanen av Efesoskonsilet. Den hadde sitt eget hierarki, sine egne bestemmelsesorganer, og vedble å feire slik den alltid hadde gjort, forvisset om at «symbolet» og «mysteriet» var fullt tilstedeværende på dets altere. Fra Romas synspunkt var en slik holdning et videre bevis på orientalerne vranglære, og slik fortsatte man stort sett å betrakte forholdet i flere århundrer. Inntil for ti år siden.

Det som slår oss, er anerkjennelsen av at sannheten er større enn det en enkelt uttrykksform kan formidle.

Ulik teologisk dialekt

I teksten som ble offentliggjort i oktober 2001, begrunner Vatikanets teologer sin nye vurdering med tre hovedargumenter. For det første er Addai og Maris Anafora en av Kirkens eldste nattverdsbønner, forfattet og videreført med den hensikt å feire en fullverdig eukaristi, basert på Jesu siste nattverd og i henhold til Kirkens intensjon. Det påpekes at formularets gyldighet aldri er blitt formelt nektet hverken i øst eller vest (da det i vest simpelthen ble *antatt* at det var utilstrekkelig). For det annet, leser vi, anerkjenner Den katolske kirke at Den assyriske kirke av Østen er grunnlagt på ortodoks kristentro og den apostoliske suksessjon. Den assyriske kirke av Østen har aldri betvilt Herrens reelle tilstedeværelse i brødets og vinens skikkelse. Den tolker, på linje med det latinske vesten, eukaristien som et offer.

Selv om det ennå ikke består full enhet mellom våre to kirker, innrømmer Den katolske kirke derfor at der i Den assyriske kirke av Østen, slik Det annet vatikankonsil uttrykte det, finnes «sanne sakramenter» (*Unitatis redintegratio*, par 15). For det tredje

– og her kommer vi til kjernen – har spesialistene kommet frem til at innstiftelsesordene er til stede i Addai og Maris anafora. Sant nok finner vi dem ikke i bokstavelig, berettende form, men de forekommer «spredt, i form av bønn»; de er innlemmet i, forutsatt av, anaforaens videre bekjennelser, lovprisning og forbønner. Vi kan ikke her gå inn på det teologiske resonnement som ligger bak magisteriets utsagn. Det som interesserer oss er ikke argumentene, men prosedyren; det faktum, altså, at den katolske læremyndighet anerkjenner en teologisk uttrykksform som langt på vei ikke har vært dens egen. Mens sekstenhundretallets latinske teologer rev seg i håret av forferdelse da de oppdaget en messefeiring som ikke fulgte kriterier de selv hadde definert, utviser Kirken i det enogtyvende århundre

en forsiktigere, mer spørrende holdning. I dette tilfellet går den med på å anerkjenne den radikale realisme som ligger i nøkkelbegrepet «symbol» (på syrisk *tufsa*, avledet av det greske *typos*). Når celebranten ifølge Addai og Maris anafora referer til «symbolet som kommer fra deg», mottatt gjennom Kirkens tradisjon, *alluderes* det til innstiftelsesordene, som forutsettes tematisk. Denne henvisningen godtas fra Romas side som tilstrekkelig tilstedeværelse av Jesu ord.

Troskongregasjonen har bevisst satt seg inn i en annen tenkemåte, mer billedlig, mer alluderende enn dens egen teologiske logikk stort sett har vært. Derved har den oppdaget, med klart uttrykt glede, at øst og vest uttrykker én og samme virkelighet, men på forskjellig vis, på hver sin teologiske dialekt. Magisteriet går ikke derved på akkord med seg selv. Det er ikke snakk om en relativisering av katolsk lære. Det som slår oss i stykket fra *L'Osservatore Romano*, er anerkjennelsen av at sannheten er større enn det en enkelt uttrykksform kan formidle. Ved å forfekte et særlig uttrykk for en teologisk sannhet, utelukker vi ikke nødvendigvis at samme sannhet kan

uttrykkes fullverdig også på andre måter.

Komplementaritet

Uttalelsene omkring Addai og Maris anafora implementerer grunnprinsippet i et av de rikeste, rauseste dokumentene fra Det annet vaticankonsil: Dekretet *Unitatis redintegratio* om kristen enhet. I sin utlegning av forholdet mellom øst og vest kommer dokumentet stadig tilbake til tanken om komplementaritet. Det bør ikke forundre oss, får vi høre, at forskjellige sider ved den kristne åpenbaring blir best belyst, snart av den ene, snart av den annen store tradisjonsretning. Rikdommen som derved oppstår, er noe vi kan være takknemlige for. Går vi med på å se bidragene under ett, utgjør den teologiske betraktning fra øst og vest sammen et prisme som lar oss ane skjønnheten i den kristne åpenbaring i stadig ny sjattering. Bildet av Kirken som en organisme som, for å nå livets fylde, må puste med begge lunger (først formulert av Vjacheslav Ivanovich Ivanov, senere utbredt gjennom Johannes Paul II) forekommer ikke ordrett i konsilfedrenes dekret. Men det er klart underforstått.

Unitatis redintegratio nøyer seg ikke med å konstatere østkirkenes rett til å forfekke sin egen teologiske og liturgiske tradisjon. Konsilfedrene understreker også gyldigheten av orientalsk kirkeordning. I et sterkt utsagn slår de fast, «for å fjerne enhver tvil», at østens kirker har rett til å styre seg selv utfra egne ordninger («secundum proprias disciplinas»), siden det særegne styresett som er oppstått gjennom århundrene, er best egnet for disse kirkenes egenart (par 16). Igjen må vi understreke at det ikke dreier seg om selvmotsigelse fra katolsk hold. Den katolske kirke fortsetter å nære håpet om full enhet med de østlige kirker under Romas biskops primat. Men den tenker seg ikke lenger, slik den før ofte har gjort, enheten som oppslukning. Det kan ikke være tale om å pålegge østens kirker en vestlig struktur. Gjenforeningen forespeiles nå som et samfunn, en *communio*, av forskjelligartede elementer. Fra katolsk hold påpekes det i kjølvannet av konsilet at reell enhet ikke utelukker anderle-

Foto: Amal Karam, Sardinia

Det ble imidlertid åpenbart at det var håndfaste problemer som lå og verket. Hvis prosessen skulle leve opp til sitt navn og være en samtale i sannhet, måtte disse behandles uten videre utsettelse.

Ett sårt punkt angikk de unierte kirker, altså kirkene av orientalsk ritus som anerkjenner pavens primat. Uniatismen ble diskutert ved kommisjonens syvende møte, holdt i Balamand, Libanon, i juni 1993. Det ble understreket at uniatismens opprinnelige motivasjon var et forsøk på å gjenopprette enheten mellom øst og vest, men at forsøket ikke har vært ubetinget vellykket. Et sveip

Vi må forberede oss på et opplyst, åpent møte med en tradisjon som tenker anderledes, som ser anderledes, som til og med ber anderledes. Og vi skal motstå fristelsen til å røre forskjellene sammen til en vassen graut.

deshet. Tvert imot er møtet med legitim alteritet på liturgisk, dogmatisk og administrativt plan en berikelse for hele Kirkens legeme.

Sannhetens dialog

Igjen kan det være nyttig å se hvorledes dette teologiske prinsippet blir iverksatt i praksis. Vi finner et eksempel i den offisielle teologiske debatt mellom Den katolske og Den bysantinsk-ortodokse kirke. Etter flere år med «kjærlighetens dialog», en vennlig tilnærming kirkene imellom innledet i 1965, da den gjensidige ekskommunisering fra 1054 ble opphevet ved pave Paul VI og patriark Athenagoras, besluttet kirkeledere i øst og vest seg på 80-tallet for å gå et skritt videre og innlede «sannhetens dialog». Hensikten var å befatte seg med teologiske stridsspørsmål, for å forstå hverandres holdninger og se hvor det er mulig å komme til enighet. En katolsk-ortodoks teologisk kommisjon ble utnevnt for å holde regelmessige møter. Det ble besluttet at samtalen skulle ta utgangspunkt i det øst og vest har felles. Med dette som basis forfattet medlemmene rike dokumenter om Kirkens natur i lyset av Treenighetens mysterium og om kristent sakramentalt liv.

gjennom historiebøkene viser at uniatismen tidvis var uttrykk for en kulturell (og politisk) imperialisme. Kommisjonen viser til lidelsen som ofte har fulgt i dens kjølvann i form av identitetskonflikter, av mistanker om svik, av splidens sæd sådd innenfor tidligere enhetlige folkegrupper. Det annet vaticankonsil omtalte de østlige katolske kirker som en berikelse for Kirkens legeme, og promulgeringen av et eget kirkerettslig kodeks for de østlige kirkene i 1990 viser at de utgjør en integrert, permanent del av katolsk virkelighet. For mange ortodokse, derimot, forblir disse kirkene en snublesten, mens mange av dem det egentlig handler om, katolikker av østlig ritus, føler de faller mellom to stoler, mistenkeliggjort fra ortodoks hold, marginalisert av andre katolikker.

Holdningsendring

Det som opptar oss her, er ikke uniatismen som sådan, men en holdningsendring fra katolsk hold i forhold til den rette vei mot kristen enhet. Etter Trentkonsilet ble det gjengs oppfatning at kun Den romersk-katolske kirke besitter de av Herren innsatte nådemidler. Derfor anså den seg for-

pliktet, for sjelenes frelses skyld, til å ekspedere villfarne får tilbake til den ene fold. Ved å fastslå at de ortodokse kirker har et gyldig presteskap og gyldige sakramenter, definerte Det annet vatikankonsil et nytt perspektiv.

Det katolske vesten anser ikke lenger det ortodokse øst som en kjetersk bande, men som en «søster» (*Unitatis redintegratio*, par 14). Balamand-dokumentet siterer i den anledning en felles uttalelse fra pave Johannes Paul II og Den økumeniske patriark Dimitrios I, gitt ved et møte i 1987: «Vi forkaster enhver form for proselytisme [våre kirker imellom], enhver holdning som står for, eller virker som, en mangel på aktelse» (par 18). Vi har lagt bak oss tanken om en kirkelig enhet basert på absorbering eller fusjon. Det vi nå arbeider for er «et møte i sannhet og kjærlighet», slik Johannes Paul II uttrykte det i sitt rundskriv *Slavorum Apostoli* fra 1985.

Lære hverandres språk

Å møtes slik forutsetter gjensidig respekt, kristen broderlighet, og dyp kunnskap om hverandre. Disse verdiene ble understreket av den polske paven også i 1995, da han forfattet sitt apostoliske brev *Oriente Lumen*. Det er maktpåliggende, sa han i den anledning, at «kirkens barn av latinsk ritus lærer å kjenne [østens] tradisjon i all dens rikdom slik at de sammen med paven kan nære en lidenskapefull lengsel etter å se Kirkens fulle katolisitet gjenopprettet og konkretisert» (par 1). Johannes Paul II pekte på «sammenhengen i den kristne arv» som forutsetter at vi ikke tenker oss øst og vest som to verdener (par 8). Til syvende og sist tilhører vi hverandre. Splittelsen mellom kirkene forkleiner vårt vesen som Kristi legeme. Kirken er per definisjon én; øst og vest kan ikke være annet enn ett (par 20).

«La oss lære hverandres språk,» sa denne polyglotte paven, for å finne de «nye ord» vi trenger for å formidle Kristus til vår samtid (par 28). Vi gjenkjenner her en tematikk vi har berørt flere ganger. Det er ikke tilstrekkelig at vi nærmer oss østkirken utfra våre egne forestillinger (et prinsipp som naturligvis gjelder like mye i motsatt

retning). Vi må forberede oss på et opplyst, åpent møte med en tradisjon som tenker anderledes, som ser anderledes, som til og med ber anderledes. Og vi skal motstå fristelsen til å røre forskjellene sammen til en vassen graut. Enheten mellom øst og vest blir ikke en slags samnorsk brygget på et oppkok av kirkelige målformer. Den innebærer et møte mellom kontraster som stadig vil skape noe nytt: Nye ord, som paven sa, men også, kanskje, nye former for kirkelig liv. *Oriente Lumen* uttrykker seg forbausende vågalt. Selv på institusjonelt plan kan vi vente oss at en gjenfunnet enhet mellom øst og vest vil skape nye ordninger, et fellesskap rikere og mer storartet enn noe verden hittil har kjent (par 20).

Utover romantikken

Det er på dette plan, tror jeg, at vi vestlige kristne med rette kan skue mot «et lys fra øst». Vi skal vokte oss for en romantisk (og nedlatende) reduksjonisme som tiltrekkes av østlig kristendom bare rent billedlig, som nærer forestillinger om løkkupler mot nordhavshimmelen, av praktfullt-kledde geistlige som messer i fullkommen firstemthet, av stearinlysflammer speilet i mosaikkens gull gjennom hav av røkelse. Østens kristendom er noe uendelig rikere. Den står for et åndelig, intellektuelt og kulturelt mangfold av gedigne proporsjoner.

Ofte føres arven videre ved store ofre i svært prekære omstendigheter. Synoden for Midtøsten som fant sted for noen måneder siden, lanserte en sterk appell til oss alle i Vesten: «Glem oss ikke!» Forpliktelsen vi derved står under, utspiller seg på mange plan, for de orientalske kirkers skjebne inngår i vår egen. Ikke bare er det intellektuelt og historisk uforsvarlig å redusere østkirkens arv til et frynsebroderi omkring et symmetrisk romersk mønster. Ved en slik holdning begår vi også blodig menneskelig urett. Kun når vi innser at den orientalske kristne arv ikke står utenfor vår egen kirkelige selvforståelse, men at den faktisk er vår, vil vi være istand til å motta alt som tilbys oss av lærdom, innsikt og erfaring. Vi vil også innse vårt ansvar i forhold til arvets bærere. Og hvem vet? Ved å la lyset fra øst skinne i våre stuer, lesesaler og kirkerom,

Br. Erik Varden
OCSO tilhører
Mount Saint
Bernard Abbey
i England. Han

har en doktorgrad i kirkehistorie fra St. John's College, Cambridge og studerer for tiden ved Det pavelige orientalske institutt i Roma.

vil vi kanskje oppdage glemte sider også ved vår vestlige arv og således bli åpne for en uant, større sannhet, i samsvar med det tidløse løfte fra Kirkens evige Herre: «Se, jeg gjør alle ting nye!» (Åp 21:5).

Frist for opptak til St. Eystein presteseminar

Biskop Bernt Eidsvig meddeler at frist for opptak til St. Eystein presteseminar er 15. april for det akademiske år 2011–2012. Eventuelle kandidater (ca. 20–35 år) kan melde seg til seminarets rektor, p. Carlo Borromeo Le Hong Phuc, Akersveien 5, 0177 Oslo (fax: 23 21 95 01; e-post: carlo.hong.phuc@katolsk.no) – med kopi av dåpsattest og referanse til to prester og eventuelt andre relevante personer. Har du spørsmål? Kontakt viserektor p. Pål Bratbak eller rektor p. Carlo Borromeo Le Hong Phuc.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (8. mars 2011)

Et kirkeskapende sakrament

Jeg har mottatt kirkebladet *St. Olav* nr. 1, 2011, der jeg blant annet leser følgende i Hans Fredrik Dahls innlegg «Dårlig katolikk?»:

«Men for lille meg er det svært likt, det som foregår i en katolsk og i en protestantisk kirke. Det samme Kyrie, det samme Gloria, det samme Credo – nesten, da. Hvis jeg går til alters hos protestantene, hvilket jeg kunne gjøre om min egen kirke mangler på stedet, vil jeg ikke da kjenne mye av det samme mysterium, og det samme alvor, som under eukaristien i vår egen messe?»

Det vi her leser, er uttrykk for at det som skiller den protestantiske gudstjeneste fra den katolske messe, ikke blir tatt alvorlig nok. Det gjelder særlig den katolske nattverden, som ikke dreier seg om en subjektiv opplevelse av å «kjenne» mysteriet, men om en objektiv realitet, uavhengig av subjektive følelser og opplevelser. Eukaristien er ikke bare et måltid, som hos protestantene, men også en offerhandling.

Den katolske nattverden er jo et kirkeskapende sakrament, feiret i enhet med apostlenes etterfølgere, det vil si den lokale katolske biskop og paven, enhetens tegn. Det betyr for det første at å motta Kristi legeme og blod skjer i den kirke Kristus selv har knyttet sine løfter til, og der apostlenes etterfølgere – gjennom sin sakramentale vigsel – står som garantister for at det vi mottar i nattverd, virkelig er Kristi legeme og blod. Det betyr for det andre at å gå til protestantisk nattverden i realiteten er å bryte med Kirkens enhet, som paven er tegnet på.

Det andre jeg reagerte negativt på i dette nummer av kirkebladet, er Notto R. Thelles rent menneskesentrerte Maria-framstilling i artikkelen «Troens formødre». Vi katolikker i Norge er omgitt av en protestantisk horisont i alle retninger. Trenger vi da virkelig – i vårt eget kirkeblad – å få forsterket den protestantiske teologi gjennom artikler som skjærer bort den katolske dimensjon? Jeg mener nei.

Svein-Eirik Fauskevåg, Trondheim

Om samvittigheten

Hans Fredrik Dahl skriver at han er uenig med Kirken i enkelte ting: «Selv om jeg finner kirkens standpunkt vel begrunnet, og dypt forankret i evangeliene, kan jeg ikke føle det bindende for meg, hvis jeg kommer til at jeg tross forståelse for det offisielle syn, ikke deler det som mitt. Igjen kommer samvittigheten inn i bildet.»

Vi er redd Dahl her bruker begrepet samvittighet på feil måte. Han *føler* at dette ikke er bindende, og at det ikke er «hans». Men samvittigheten har ikke noe med følelser å gjøre, og mitt og ditt har ikke noe med samvittighet å gjøre. Daværende kardinal Ratzinger analyserer i artikkelen *Conscience and Truth* (1992) teorien om at hvis man handler med god samvittighet, er man skyldfri, samt at det skal være en motsetning mellom den indre frihet og den ytre autoritet som oppleves påtvinget.

Samvittigheten er ikke subjektiverende, men et uttrykk for den objektive sannhet – et møtested for alle mennesker. Derfor skal den følges, men den kan ta feil, hvis den ikke er opplyst. Ratzinger sier at samvittigheten taler på tvers av våre ønsker: «Den er ikke identisk med våre ønsker og vår smak, heller ikke er den identisk med det mest fordelaktige, sosialt sett, med en gruppes konsensus eller med politiske eller samfunnsmessige makteliters påstander.»

Pavens autoritet skal vekke de slumrende samvittigheter, så det er ikke noe motsetningsforhold mellom indre og ytre autoritet, mellom det samvittigheten sier og det Kirken sier. «Pavens læremyndighets sanne betydning er at han er talsmann for den kristne hukommelse. Han påbyr ingenting utenfra, men utvikler og forsvarer den kristne hukommelse», sier Ratzinger. Med kristen hukommelse mener han anamnese, samvittighetens første nivå, et felles minne om at vi er skapt i Guds bilde, og en anelse om hva som er godt og sant.

Det er riktig at man skal følge sine feilaktige overbevisninger, men man er

ikke dermed skyldfri. Man er skyldig på et dypere nivå, fordi man har knust sin kristne hukommelse.

Dahl mener også at han kan gå til nattverd hos protestanter ved enkelte anledninger. Ingen katolikk kan under noen omstendighet motta nattverd i et protestantisk trossamfunn, for protestantene har ikke gyldig presteskap.

Redaksjonen bør selv kommentere innlegg som kan oppfattes forvirrende.

Samuel og Marianne Aga, Drammen

St. Hallvard menighet i Oslo søker katekesekoordinator (50 % stilling)

Arbeidsoppgavene vil bestå av:

Koordinering av alt katekesearbeid

- Rekruttering og oppfølging av kateketer
- Informasjonsarbeid skriftlig og muntlig, registrering av elever
- Sende ut regning og følge opp betalinger
- Samarbeide med prest og organist om katekesemessene
- Sørge for undervisningsutstyr og bøker, samt oversikt over lokaler
- Sette opp plan for neste skoleår.
- Generelt forefallende kontorarbeid.

Stillingen innebærer tett samarbeid med prestene og menighetssekretæren. Det må påregnes en del kvelds- og helgearbeid.

Stillingen avlønnes etter statens lønnstrinn 30 – 40 avhengig av kompetanse og erfaring.

Tiltredelse august/september 2011

Søknad sendes innen 29. april til St. Hallvard menighet ved pater Sigurd Markussen, Enerhauggt.4, 0651 Oslo. Spørsmål vedrørende stillingen kan rettes til fungerende barne- og ungdomsarbeider Katrine Lundgren, eller sogneprest pater Sigurd Markussen, telefon 23 30 32 00.

For full stillingsutlysning se www.katolsk.no

Den katolske kirkes Olsokfeiring i Trondheim og på Stiklestad 2011

NB: Arrangement i kursiv er i regi av Olavsfestdagene

Ved årets Olsokfeiring vil vi spesielt minnes pave Johannes Paul II, som saligkåres 1. mai. Paven besøkte Trondheim 2. juni 1989. Den økumeniske gudstjenesten i Nidarosdomen, med pave Johannes Paul II og biskop Kristen Kyrre Bremer, ble et uforglemmelig høydepunkt og et økumenisk vannskille i byens og landets historie.

Torsdag 28. juli

- 10.00 Morgenmesse, St. Olav domkirke. NB: Ingen aftenmesse kl 18.30. Utdeling av Olsokmateriale i foreningslokalet i St. Olav domkirke. Kaffe.
- 12.00 *Åpning av Olavsfestdagene. Prosesjon fra Torvet til Erkebispegården.*
- 14.00 Åpent hus i foreningslokalet, St. Olav domkirke.
- 14.00–15.30 Aktivitetstilbud for barna .
- 14.00 Introduksjon til olsokliturgien, med hovedvekt på antifonene i tidebønnene, ved Egil Mogstad og Ulf Schancke. Foreningslokalet i St. Olav domkirke.
- 16.00 Katolsk vandring med Olav gjennom byen til Nidarosdomen, ved Egil Mogstad og Ulf Schancke. Varighet ca. 1,5 time. Oppmøte på Lilletorvet. Avsluttes ved Høykoret i Nidarosdomen.
- 16.00 *Åpningskonsert i Nidarosdomen.*
- 16.30–18.00 Anledning til skriftemål i St. Olav domkirke

HØYTIDEN FOR HELLIG OLAV, NORGES VERNEHELGEN – KONGE OG MARTYR:

- 18.00 1. vesper. St. Olav domkirke.
- 19.00–21.00 *Salmekveld i Borggården (Erkebispegården).*
- 19.00 Åpent hus i foreningslokalet ved St. Olav domkirke .
- 21.00 Vigilie, St. Olav domkirke (ca. ¾–1 time).

Det hellige døgnet

Som innledning til det hellige døgn, 29. juli, går troende/pilegrimer/geistlige fra ulike kirker og bydeler i prosesjon fram til Nidarosdomen.

- 22.30 Katolsk prosesjon fra St. Olav domkirke til Nidarosdomen.
- 23.00 *Olavsvaka i Nidarosdomen begynner med en felleskirkelig gudstjeneste (ca. 1 time).*
- 24.00 *Vake i Nidarosdomen fram til Laudes kl. 6.00.*

Fredag 29. juli

- 8.00 Pontifikal høymesse i Nidarosdomen med nuntius Emil Paul Tscherrig, biskop Bernt Eidsvig, biskop Berislav Grgić og gjester.
- 9.30 Frokost i foreningslokalet ved St. Olav domkirke.
- Ca. 12.30 Bekransning av hellig Olav på Nidarosdomens vestfront.
- 13.00 Katolsk vandring med Olav gjennom byen til Nidarosdomen ved Egil Mogstad og Ulf Schancke. Varighet ca. 1,5 time. Oppmøte på Lilletorvet. Avsluttes ved Høykoret i Nidarosdomen.
- 15.00–17.00 Middagsbønn i St. Olav domkirke, med tilbedelse av Det hellige sakrament
- 15.00 Åpent hus i foreningslokalet ved St. Olav domkirke.
- 15.00 – 16.30 Aktivitetstilbud for barna.
- 18.00 2. vesper, St. Olav domkirke.
- 19.30 Åpent hus i foreningslokalet ved St. Olav domkirke.

Lørdag 30. juli

- 10.00–12.00 Seminar: «Pilegrimsvandring – en ansporing til økumenisk dialog og samhandling», i samarbeid med Olavsfestdagene og Den norske kirke. Mer informasjon kommer.
- 13.00 *Samtale i Nidarosdomen. Biskop Tor Singsaas med gjester (navn kommer senere).*
- 14.00 Åpent hus i foreningslokalet ved St. Olav domkirke.
- 15.00 Foredrag ved p. Olav Müller: «Mitt liv med hellig Olav», foreningslokalet i St. Olav domkirke.
- 15.00–16.30 Aktivitetstilbud for barna.
- 18.00 Vesper, St. Olav domkirke.
- 18.30 Aftenmesse, St. Olav domkirke.
- 19.30 Felles varmmat og sosialt samvær i foreningslokalet ved St. Olav domkirke.

Søndag 31. juli

- 12.00 Buss fra St. Olav domkirke til Verdal/ Stiklestad.
- 14.00 Samling på Teglværkstomta. Prosesjon med olavsrelikvie til Stiklestad.
- 15.00 Pontifikal høymesse, avsluttes i det katolske kapellet, Stiklestad.

«Be for oss, hellig Olav,
Norges evige konge! Du som kristnet
folk og land, Kristi tjener, kong Olav»

- 17.00 Middag i Borggården. NB: Må bestilles på forhånd! Mat kan også kjøpes i kafeene.
- 19.00 Spelet om Heilag Olav (varighet ca. 2 timer).
- Ca 21.30 Retur med buss til Trondheim. Ankomst Trondheim ca. kl 23.00.

Praktisk informasjon

Påmeldinger blir registrert ved innbetaling innen 15. juli til: Trondheim Stift, Midt-Norge; mn@katolsk.no, Sverresgt 1, 7012 Trondheim, konto 4200.50.24980.

Frist for påmeldinger er 15. juli for Spelet om Heilag Olav, middag og buss til Stiklestad.

Priser ved forhåndsbestilling av billetter og middag i Borggården:

- Spelet om Heilag Olav 31. juli: Voksne med grupperabatt: 320,- Barn 4–14 år: 180,-
- Sodd (middag) i Borggården på Stiklestad: kr 265,- pr. pers.
- Buss tur/retur fra St. Olav domkirke til Verdal/ Stiklestad: kr 250,- for voksne

For mer informasjon, kontakt Unn L. Madsø: unnlm@hotmail.com, 916 72 357 eller Anne-Merete Edsberg: anneme@broadpark.no, 482 83 597.

Bestilling av overnatting i Trondheim:

- Birgittaklosteret: post@birgitta.katolsk.no, 72 89 40 00
- Nidaros Pilegrimsgård: post@pilegrimsgarden.no, 73 52 50 00

Se også Olavsfestdagens rikholdige program (28. juli– 4. august) på olavsfestdagene.no. Festivalen består av mer enn 150 arrangementer, historisk marked og mange barneaktiviteter.

Vi ønsker alle hjertelig velkommen til Olsokfeiring i Trøndelag!

Olsokkommisjonen

Lag et påskelys til å ha hjemme

I Kirken bæres det inn et nytt påskelys hvert år på påskenatt. Det er et stort og flott lys, hvor det er risset inn eller limt på bestemte symboler, tall og bokstaver.

Det går an å lage et slikt til å ha hjemme også. Så kan man tenne det i påsken og for eksempel hver gang noen har dåpsdag. Å lage et slikt lys, må barn og voksne gjøre sammen.

Du trenger et tykt, hvitt lys, helst ett det er brukt mye bivoks i. Maling eller tusj, i hvert fall svart og rødt, men gjerne også gull og eventuelt andre farger til dekorasjonene.

Det viktigste å dekorere lyset med er: Korset.

Årstallet.

De greske bokstavene Alpha A og Omega Ω.

Fem røkelseskorn – plassert i midten av korset og i begge ender av hver bjelke.

Dekorasjonen skal plasseres slik som på illustrasjonen.

Korset står for Jesu lidelse og død for oss. A og Ω er den første og den siste bokstaven i det greske alfabetet. Jesus Kristus kaller seg Alpha og

Omega, begynnelsen og enden. Han er før alt og etter alt. All tid tilhører ham. Årstallet viser ikke bare hvilket år det er, men at Jesus led og stod opp igjen også for dette året. De fem røkelseskornene symboliserer Jesu fem sårmerker. Samtidig er røkelsen et tegn på den velduft Kristi offer er for Gud slik Paulus skriver i Ef 5,2 *Kristus elsket oss og ga seg selv for oss som en offergave, en velluktende duft for Gud.*

Symbolene kan enten først risses inn i lyset med kniv og så fylles med maling, eller tegnes rett på med tusj eller maling. Det går også an å skjære det ut av plastelina eller leire og lime på.

Ord fra påskefortellingen

I bokstavkaoset skjuler det seg sju navn på personer, steder eller ting som er hentet fra fortellingen om Jesu oppstandelse. Leter du opp og ned, bakover og forover og på skrå, kan du finne dem. Vet du også hvordan de hører hjemme i påskefortellingen?

S	P	O	G	L	Ø	N
P	E	T	E	R	U	T
I	N	M	S	R	A	L
Å	G	M	M	H	R	V
L	L	O	R	A	P	L
M	E	G	N	G	U	I
G	R	V	N	E	T	S
T	Y	R	D	N	Y	J

Over og under ohvedsymbolene kan man dekorere med fremstillinger av Guds lam med seiersfanen, en påfugl, som er et gammelt udødelighetssymbol, eller for eksempel en døpefont.

Bli med på leir i sommer med NUK!

Sommeren nærmer seg med stormskritt, og det betyr at leirsesongen kommer! Den katolske kirkes egen barne- og ungdomsorganisasjon, Norges Unge Katolikker (NUK), arrangerer leirer for barn og ungdom i alle aldre:

Vestlandsleir: 24. juni–1. juli på Fredtun, Karmøy (8–14 år)

Barneleir Sør: 24. juni–1. juli på Stella Maris, Mandal (8–11 år)

Barneleir Oslo/Øst: 25. juni–2. juli på Mariaholm, Spydeberg (8–11 år)

Juniorleir: 2.–9. juli på Mariaholm (12–14 år)

Ungdomsleir: 9.–16. juli på Mariaholm (15–17 år)

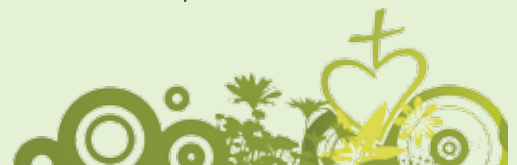
Alle leirene koster kr. 1900 for NUK-medlemmer og kr. 2300 for andre. Påmelding til alle leirene er åpnet og foregår på www.checkin.no. Her finner du også mer informasjon om hver leir. Påmeldingsfristen er 1. mai. Medlemskap i NUK koster kr. 100, se www.nuk.no. Etter 1. mai vil detaljert praktisk informasjon om leirene sendes ut til de påmeldte.

Vi jobber med å få til barneleire i Midt- og Nord-Norge også. Følg med på www.nuk.no.

Leir er levende Kirke!

Foto: Inge Høeg

Påskeegg

Tidlig om morgenen den første dagen i uken, kom Maria Magdalena til Jesu grav. Der ble hun det første vitnet til at graven var tom, og straks etter, den første som møtte Jesus etter hans oppstandelse.

Det fortelles at Maria Magdalena, som etter dette arbeidet ivrig for utbredelsen av evangeliet, en gang oppnådde å bli invitert til middag ved keiser Tiberius hoff i Roma. Hun lot heller ikke der sjansen gå fra seg og plukket opp et egg fra bordet for å forklare evangeliet gjennom det. Men keiseren lo av henne og sa at påstanden om at noen er stått opp fra de døde, er like trolig som om egget i hånden hennes plutselig skulle bli rødt. Han hadde ikke snakket ferdig engang, så ble egget rødt. Dermed ble hun, som var det første vitnet til oppstandelsen, også hun som grunnla tradisjonen med påskeegg.

«Mon det,» tenker vel opplyste sjeler. Men allikevel er det slik at grekerne fremdeles kun farger sine påskeegg i rødt.

Som med julen, der barna forsøkes lures til å tro på at gavene kommer fra en som ikke finnes, julenissen, forsøker flere og flere også å lure barna til å tro at påskeeggene kommer fra et annet vesen som ikke eksisterer, påkeharen. Noen hevder at denne haren, hvis man går langt tilbake i tid,

Foto: Wikimedia Commons

Dreihasenfenster, domkirken, Paderborn

har sin opprinnelse i et gammelt tre-enighetssymbol – tre harer som deler tre ører, slik man kan se det hugget i sten i et av vinduene i domkirken i Paderborn. Men få, om noen, ser vel denne sammenhengen i dag.

Egget har selvfølgelig vært et naturlig symbol for fruktbarhet og gjenfødelse i mange kulturer og religioner. Og også hos våre storebrødre i troen, jødene, har det en rolle som en av gjenstandene som står på sederfatet under sederen, jødernes påskemåltid. Der er det til minne om ofringen i tempelet.

For kristne symboliserer påskeegget Kristi grav og oppstandelse, og dermed også det nye og evige livet som er vunnet for oss gjennom Kristi lidelse og oppstandelse.

For kristne symboliserer påskeegget Kristi grav og oppstandelse, og dermed også det nye og evige livet som er vunnet for oss gjennom Kristi lidelse og oppstandelse. Rødfargen, den opprinnelige påskeeggfargen, skal gi oss en påminnelse om den lidelse Kristus måtte gjennom for at vi skulle få det nye og evige livet.

Å dekorere påskeegg er en fin aktivitet i løpet av Den stille uke. Røde egg får man ved å koke dem i et bad av avkok fra ytterbladene fra rød løk. Mange har den gode skikken å gi hverandre slike egg i gave på påskedag, som en hilsen som bringer bud om oppstandelsen. En røffere skikk, som særlig praktiseres blant dem som tilhører bysantinsk ritus, både katolikker og ortodokse (samt også kroater), er egg-knuse-konkurransen påskedag. Man holder sitt eget, hardkokte egg inne i hånden så bare spissen stikker ut, og slår det mot en annens egg som

Maria Magdalena med egg

holdes på samme måten. Den som har det egget som «overlever», får prøve seg på neste. Og, den som får egget knust roper ut påskehilsenen: Kristus er oppstanden, og den andre svarer:

Han er sannelig oppstanden. Kanskje noe for påskefrokosten?

Med ønske om en velsignet påsketid,

Det kateketiske senter

Fra biskop Berislav Grgić

kalender*

12/4	Møte i finansrådet
19/4	Møter i konsultorkollegiet og presterådet
19/4	Oljevigselsmesse
1/5	Konfirmasjon Helgeland
8/5	Konfirmasjon Harstad
15/5	Konfirmasjon Varanger
22/5	Konfirmasjon Narvik
29/5	Konfirmasjon Storfjord
2/6	Konfirmasjon Bodø
5/6	Konfirmasjon Hammerfest
12/6	Konfirmasjon Tromsø

*Å jour per 18/3

Foto: katolsk.no

Oslo katolske bispedømme har fått en prest for fransktalende afrikanere.

Zephyrin Ligopi Linzuwa er født 12. mai 1969 i Kanea-Mbonda (bispedømmet

Lisala), Den demokratiske republikken Kongo (Kongo-Kinshasa). Han ble ordinert 29. juni 1997 i Lisala og ankom Oslo 28. oktober 2010. Snakker fransk, engelsk og spansk, i tillegg til de to kongolesiske språkene Lingala og Mondunga. Han bor i Akersveien 16b og nås på 23 21 95 71 / 455 64 819, epost: Zephyrin.Ligopi.Linzuwa@katolsk.no

St. Olav /katolsk.no

Foto: katolsk.no

Siden 26. august i fjor har p. **Piotr Krysztofiak** OP holdt til på Lunden kloster i Oslo. Han er født 15. juni 1966 i Znin, Polen (bispedømmet Gniezno).

Han inntrådte hos dominikanerne i Poznan 15. august 1986 og avla de evige løfter 26. april 1992 i Kraków. Diakonviet 3. oktober 1992 i Kraków, presteviet samme sted 22. mai 1993 av biskop Jan Szkodon. Master i teologi fra Det pavelige teologiske akademiet i Krakow 1993, og lisensiat i teologi fra Det pavelige teologiske akademiet i Warszawa 1997. P. Krysztofiak har arbeidet som sekretær for den polske bispekonferansen, som sjelesørger og korrespondent for Vatikanradioen i Praha, var prior for dominikanerklosteret i Praha (2000–2006) og for dominikanerklosteret i Warszawa (2006–2010). Han nås på 22 64 13 12 / 94 29 52 07, e-post Piotr.Krysztofiak@katolsk.no

St. Olav /katolsk.no

Siden november i fjor er **Ragnhild Caterina Loch** ansatt som menighetssekretær i St. Ansgar menighet

Foto: Anne Lise Bergh

i Kristiansand i 20 % stilling. Ragnhild er født 1943 og ble opptatt i Den katolske kirkes fulle fellesskap i Kristiansand i 1999. Hun har blant annet erfaring fra menighetsrådet og katekesen.

St. Olav

Den 18. januar ble p. **Wojciech Egiert** inkardinert i Tromsø stift. I inkardinasjonsskrivet fra biskop Grgic heter det blant annet: «Du har i dag overfor meg i vitnes nærvær lovet meg og mine etterfølgere respekt og lydighet. På denne bakgrunn og ved dette skriv inkardinerer jeg deg i Tromsø stift. Inkardinasjonen blir virksom ved forkynnelse av skrevet. Derved løses du helt fra båndene til din kongregasjon og følgelig fra inkardinasjonen i kongregasjonen med alt hva disse forhold medførte av rettigheter og forpliktelser.»

Misjonærene av Den hellige familie ved p. Mirek Ksiazek MSF /St. Olav

Foto: Wlka

Fra 1. april har bispegården i Akersveien 5 i Oslo et nytt ansikt utad. Da tiltrer **Iwona Danuta Hansen** stillingen som resepsjonist. Iwona er født

8. august 1952 i Krzyw Wlkp i Polen og kom til Norge i 1977. Hun er gift, har sønnen Martin og barnebarna Lukas og Philip. Hun kommer fra en stilling i Concert Artist Management, et firma som formidler artister og organiserer konserter. På fritiden setter hun pris på friluftsliv, musikk og bøker. Iwona overtar etter **Mia Strøm Corneliussen**, som går over i pensjonistenes rekke etter å ha vært resepsjonist i bispegården siden august 2004.

St. Olav

Fra 1. april er **Karol Michalczuk** ansatt som medarbeider i nasjonalsjelesorgen i Oslo katolske bispedømme. Karol er født 22. oktober 1978 i Torun, Polen. Han har mas-

Foto: katolsk.no

tergrad i teologi med spesialisering i pastoralreligiøs utdanning fra UMK i Torun i 2006 og har jobbet som kateket i ungdomsskolen. Han kom til Norge i 2007 og er engasjert i polsk katekese ved St. Olav domkirkemenighet i Oslo.

St. Olav

Kommuniteten av Missionaries of Charity i Bergen har fått en ny søster. Det er sr. **Zelig Therese** (Nilima Xaxa), født 17. juni 1986 i Orissa i India. Hun avla sine første løfter 6. desember i fjor og kom til Norge 18. januar. Sr. Zelig Therese erstatter kenyanske sr. **Annet**, som dro fra Norge 24. mai i fjor.

St. Olav

Etter en beslutning ved kapitlet hos klarissene i Ennis, Irland, og ved dekret av Kongregasjonen for ordensfolk i Roma, er sr. **Elaine Cope** og sr. **Francis Harris** trukket ut fra Høysteinane kloster i Larvik. Kommuniteten i Larvik, som er underlagt abbedissen i Ennis, består dermed av fire søstre. Lokal superior for søstrene er sr. **Walburgis Schwarzer**.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (8. februar 2011)

Foto: St. Hallvard menighet

Søndagsbladet i St. Hallvard menighet melder at **Anne Marie Riiser** er ansatt som ny menighetssekretær fra 1. juni i år. Anne Ma, som

hun kalles, har de siste 30 årene vært lærer på St. Sunniva skole. Hun konverterte til Den katolske kirke i 1988. Hun har tidligere vært Caritaskontakt og pastoralrådsrepresentant i St. Mikael menighet i Moss. St. Hallvards nåværende menighetssekretær, **Frode Eidem**, går av med pensjon i juni, men vil fortsette med regnskap og økonomi i menigheten inntil videre.

Søndagsbladet, St. Hallvard menighet (11. februar 2011) / St. Olav

Utnevelser

Foto: R. Gjerantz/Opus

Broder **Hallvard (Thomas) Hole** avlegger sine høytidelige ordensløfter i fransiskanerordenen (den polske St. Hedvig-provins, OFM) lørdag den 30. april i St. Fransiskus Xaverius kirke i Arendal kl. 12.00. Provisialminister p. Waclaw Chomik er hovedcelebrant og tar imot løftene. Etter messen ønskes alle hjertelig velkommen til en enkel mottagelse i menighets salen. **VELKOMMEN!**

Broder Hallvard diakonvies den 14. mai 2011 i St. Antonius kirke i Wrocław, Polen, kl. 10.00. Marian Golebiewski, erkebiskop av Wrocław, er hovedcelebrant. **VELKOMMEN!**

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (1. februar 2011)

Norsk Katolsk Bispe råd har utnevnt sr. **Ragnhild Marie Bjelland** OP til medlem av liturgikommisjonen underlagt bispe rådet fra 15. februar 2011 til 14. januar 2015.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (22. februar 2011)

Biskop Bernt Eidsvig av Oslo har med virkning fra 7. januar løst p. **André-Marie Le Thien Vinh** fra sitt oppdrag som vietnamesisk sjelesørger for Vår Frues kirke i Porsgrunn for å overta andre oppgaver i nasjonalsjelesorgen. Han har bedt p. **Nguyen Thanh Phu** overta dette ansvar, i det minste inntil videre.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. januar 2011) / St. Olav

Biskop Bernt Eidsvig av Oslo har i sine meddelelser av 2. mars 2011 blant annet kunngjort følgende:

• **P. Pawel Wiech** SS.CC. gjenutnevnes for en periode på ett år som koordinator for nasjonalsjelesorgen fra 1. januar 2011.

• **P. Wojciech Kotowski** SS.CC. utnevnes til åndelig veileder ved Familiesenteret i Oslo katolske bispedømme fra 1. januar 2011.

• **P. Bharath Villavarayan** O.M.I. utnevnes til tamilsk sjelesørger

19. februar. Denne utmerkelsen er svært sjelden utdelt. Vi kjenner Erling Gundersen fra den ekstraordinære jobben i Høysteinane kloster. Ved hans hjelp kunne våre Klarasøstre realisere klosterbyggingen som den er i dag. Han fikk medaljen utdelt av biskop Bernt Eidsvig, biskop av Oslo, mandag 14. februar 2010. På vegne av menigheten: Gratulerer med utmerkelsen!»

Andre mottagere av *Pro Ecclesia et Pontifice*: Helge Johan Hamre (1990), Dagny Falck og Harald Sivertsen (1997), Marit og Erling Bang (2002), Dr. Liv Due Robak, OP (2005), Bjørg Halmøy (2008).

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (2. mars 2011)

i St. Hallvard menighet (50%) og stilles til disposisjon for bispedømmet i 50% fra 1. januar 2011.

• **P. Piotr Krysztofiak** OP utnevnes til kapellan ved Lunden kloster fra 1. januar 2011.

• **P. Zéphyrin Ligopi Linzuwa** utnevnes til fransk sjelesørger i bispedømmet og kapellan i St. Olav domkirke-menighet fra 15. januar 2011.

• **Torvild Oftestad** (ex officio, Det kateketiske senter), p. **Pawel Wiech** SS.CC. (ex officio, koordinator for innvandrersjelesorgen), p. **Andreas Ruprecht** S.M., **Elin Ekroll** (personlig vara: **Monica Ramse**), **Sunniva Kristiansen**, **Kristine Gran Martinsen** og **Maria Junttila Sammut** utnevnes til medlemmer av Kommisjonen for pastoralplan for barne- og ungdomsarbeid for en periode på fire år fra 1. mars 2011.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. mars 2011)

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

17-18/4	I Trondheim
18/4	Oljevigselsmesse St. Olav i Trondheim
19/4	Oljevigselsmesse St. Olav i Oslo, prestemiddag
25-30/4	Ferie
1/5	Pontifikalmesse i Trefoldighetskirken, Oslo, i anledning saligkåring Johannes Paul II
2/5	Møte med Mosaik Trossamfunn
2/5	Styremøte seminaret
5/5	Møte i konsultorkollegiet
7/5	Ferming i Stavanger
8/5	Ferming i Tønsberg
8/5	Ferming i Sandefjord
11-14/5	I Klosterneuburg
11/5	Møte med skoleprestene i OKB
15-16/5	Visitat Porsgrunn
19/5	Møte i Katlusa
21/5	Ferming på Lillestrøm
22/5	Ferming på Lillehammer
23-27/5	I Tyskland
29/5	Ferming på Hønefoss
1-4/6	Visitat i Bergen
2/6	Ferming i Bergen
7/6	Jubileumsmesse på Lunden kloster
11/6	Ferming St. Olav, Oslo
12/6	Ferming i Trondheim
13/6	Ferming St. Hallvard menighet, Grønland kirke

*Å jour per 21/3

Foto: Knut Krohn

Erling Gundersen fra St. Frans menighet i Larvik mottok nylig den pavelige utmerkelsen *Pro Ecclesia et Pontifice* («for Kirken og paven»), som tildeles både legfolk og

geistlige for lang og tro tjeneste. Menighetsbladet i St. Frans kirke skriver følgende:

«Vi gratulerer byggekontrolløren Erling Gundersen for å ha mottatt den pavelige medaljen 'høyeste utmerkelse for usedvanlig verdifull tjeneste for den katolske kirken', leser vi i Østlandsposten lørdag

Med tjenestevillighet, offervilje og ydmykhet

Intervju med nybakt leder i OKBs pastoralråd

Av Gunnar Wicklund-Hansen

St. Olav har gleden av å presentere Andreas Christiansen fra Bergen, nyvalgt leder for Pastoralrådet i Oslo katolske bispedømme Sammen med seg i Arbeidsutvalget har han Nikoline Myklevik fra Lillehammer, Egil Olaussen fra Drammen, Helge Gudheim fra Valdres og Ragnar Leer Salvesen fra prestene.

Hvem er du?

Jeg kommer egentlig fra Sola, like utenfor Stavanger, men har bodd i Bergen nesten hele tiden siden studiedagene. Jeg er konvertitt og har vært katolikk siden 1996. I mange år var jeg sekretær i menighetsrådet i St. Paul menighet og har nå sittet de siste fem årene i Pastoralrådet (PRO), først to år som vararepresentant, deretter tre år som fast representant. Av utdanning er jeg opprinnelig ingeniør og har jobbet i mange år i IT-bransjen. For 13 år siden tok jeg en hovedfagsutdanning i matematikk ved Universitetet i Bergen, og jeg jobber nå som høyskolelektor i lærerutdanningen til Høgskolen Stord/Haugesund på Stord, men jeg bor fortsatt i Bergen.

Hva innebærer vervet i Pastoralrådet?

– Det var både uventet og overraskende å bli valgt, men man blir fort ydmyk over den tillit som er vist en. Jeg er imidlertid sikker på at vi alle i

AUs lege medlemmer ved konstitueringen. F.v. Christiansen, Helge Gudheim, Nikoline Myklevik og Egil Olaussen.

Arbeidsutvalget (AU) skal gjøre vårt beste for å møte de utfordringene det medfører.

– Etter at jeg ble valgt til pastoralrådsleder, og dette kom opp som tema på kirkekaffen i St. Paul, var det et spørsmål jeg stadig ble møtt med: «Hva er egentlig Pastoralrådet for noe?» For først å prøve å svare på det, så er Pastoralrådet et rådgivende organ i bispedømmet, satt sammen av mange av de ulike gruppene i bispedømmet, som skal behandle saker av pastoral art. Saker av pastoral

Dette er viktige og omfattende temaer. Hvordan ser planen ut fremover?

– Pastoralrådet møtes hver vår og høst, vanligvis på Mariaholm, mens AU har månedlige møter i bispegården. Pastoralrådets funksjonsperiode er på to år, og på første møte i perioden utarbeides et arbeidsprogram basert på de pastorale behov som biskopen og medlemmene har registrert. Blant områdene som står på den arbeidsplan vi nå skal jobbe med, er en pastoralplan for barne- og ungdomsarbeid. Denne planen ble

Siden PRO inkluderer alle grupper troende og organisasjoner i OKB, bør det kunne være et unikt organ for i fellesskap kunne stake ut strategier når det gjelder det pastorale arbeidet.

art er det som dreier seg om forkynnelse, liturgi og karitativt arbeid. Pastoralrådet i Oslo katolske bispedømme ble i sin nåværende form stiftet den 17. februar 1990, og det er kirkeretten (can. 511–514) som gir de overordnede retningslinjene for Pastoralrådets virke og ansvarsområder. PROs statutter er under revurdering, men blant de anliggender som statuttene sier at vi skal se til, er katekese, karitativt og diakonalt arbeid for ulike grupper i samfunnet og arbeid for ekteskap, familie og livsvern.

utarbeidet og sendt til menighetene i fjor, og nå skal den følges opp.

– Videre skal vi jobbe med katekese, en pastoralplan for ekteskap, familie og livsvern og noe vi anser som viktig, nemlig hvordan vi kan bedre dialogen mellom prester, PRO og legfolk. Under det siste punktet kommer også pastoral omsorg for utkantkatolikker. På de to halvårige møtene til PRO blir vi også orientert om bispedømmets økonomi, men det er viktig å presisere at økonomi ikke er et av PROs arbeidsområder.

Hvilken arbeidsform kan gi PRO en innflytelse som samsvarer med kirkerettens intensjon?

– Kirkerettens Can. 511 spesifiserer at der i alle bispedømmer skal konstitueres et pastorallråd, og at vi under biskopens ledelse skal undersøke, vurdere og foreslå tiltak om pastorale anliggender. Vårt mandat er altså at vi har et rådgivende vottum, og med det har vi en mulighet til å avdekke og utdype ulike typer pastorale behov. Dette gjøres i fellesskap med biskopen, prester, ordensfolk og legfolk fra menighetene.

– Foreløpig er det sikkert klokt av AU å være litt tilbakeholdne, ikke fordi vi ikke har gjort oss opp noen mening, men det er alltid lurt å trå litt varsomt i begynnelsen – å la ting få gå seg til, så og si. Vi håper selvsagt at PROs rolle når det gjelder forslag og utredninger vil bli respektert, og at vi kan si at «PRO er et uttrykk for alles medansvar og fulle deltagelse i Kirkens oppdrag som uttrykt i kirkeretten», som det står i de eksisterende statuttene.

Har PRO oppnådd den betydning som det tillegges i kirkeretten, og hvilken myndighet kan tillegges PRO?

– PRO har nå eksistert i 21 år, under ledelse av to biskoper, med seks tidligere dyktige ledere, med utmerkede representanter fra menigheter og kapelldistrikt, organisasjoner, ordensfolk og geistlige, og dette illustrerer noe av det jeg mener med å gå til denne jobber med en stor porsjon ydmykhet. Med sin historie føler jeg at rådet har oppnådd den betydning det tillegges i henhold til kirkeretten – nemlig et rådgivende organ for bispedømmet, og min erfaring er at biskopen lytter til rådet. Noen myndighet utover det kan jeg ikke se at vi kan tillegges, men PROs utfordring blir å jobbe med saker som utredes og vurderes, slik at vi kan fatte rådgivende resolusjoner til biskopen.

Hvordan fungerer samarbeidet mellom arbeidsutvalget og resten av rådet?

– Fra AU ble konstituert og til tiden for dette intervju (medio mars), har

der ikke vært noe møte i hele rådet. Vi har hatt flere AU-møter, og jeg merker at samarbeidet her går seg til og fungerer utmerket. Kontakten med resten av rådet har hittil kun vært per brev og e-post, og vi har selvfølgelig vært gjennom alle de nybegynnerfeil og -tabber som hører med. Dette tar jeg imidlertid helt med ro, for ting ordner seg til slutt. Etter intensjonene til både kirkeretten og våre egne statutter, håper jeg at vi skal kunne utveksle ideer og tenke langsiktig framover. Der vil selvfølgelig være uenighet internt i rådet om hvordan enkelte ting skal løses, men jeg håper at vi skal kunne enes om planer for en enhetlig strategi. La meg også få si at jeg gleder meg veldig til rådets første møte siste helg i mars.

Hvordan fungerer samarbeidet med andre instanser i bispedømmet?

– Siden PRO inkluderer alle grupper troende og organisasjoner i OKB, bør det kunne være et unikt organ for i fellesskap kunne stake ut strategier når det gjelder det pastorale arbeidet. Hittil har samarbeidet kun vært på det planleggende nivå, men jeg er trygg på at samarbeidet vil fungere bra. Det er kanskje min erfaring som lærer som har gjort meg til et pragmatisk menneske, og jeg føler meg sikker på at vi alle vil gå til denne jobben med tjenestevillighet, offervilje og ydmykhet. Vi er alle deler av det åndelige byggverk som Kirken er.

Støtt kirkebladet St. Olav!

Vi velger å fortsatt satse på **et gratisblad til alle** våre katolske husstander og andre interesserte.

Støtt oss i dette!

Vi anbefaler alle som har råd til det, å bidra med minst kr 200 i bladstøtte i året.

Gi via nett: donasjoner.no/okb

Gi via bank: 3000.22.75321

Ønsker du å få tilsendt giro i posten?

Kontakt Vidar André Eide på tlf. 23 219 510 eller via e-post: avtalegiro@katolsk.no

Ønsker du at bidraget skal gi skattefradrag, må det betales via skattefradragssystemet.

Kontakt Kjell Ivar Maudal eller Vidar André Eide på tlf. 23 219 500.

Husk å melde adresseforandring til din menighet!

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Klostertanker

Br. Haavar Simon Nilsen OP – tilhører dominikanerordenen og studerer for tiden i Oxford

Nå ser vi som i et speil ...

Fastetiden nærmer seg sitt mål, vi nærmer oss påske.

Vi vet at ordet påske kommer av det hebraiske ordet *pesach*, som betyr «forbigang». Feiringen har, som vi vet, sitt opphav i den store utgangen fra Egypt, da Guds engel gikk forbi alle hus og hver førstefødte av alle mennesker og dyr måtte bøte med livet. Bare de som hadde smurt blodet av et lam på dørstokkene til huset, ble utfridd, og på denne måten ble hele Israelsfolket bevart. Utgangen fra Egypt ble en dramatisk natt med et skremmende utfall. Guds folk forlater i hast et land rammet av bitter død.

Liv og død. Det gammeltestamentlige Exodus er bildet på og det profetiske tegnet for en enda større utfrielse, – frelse for hele menneskeheten. Det er dette dramaet mellom liv og død vi nå går inn i. Vi har kommet til høydepunktet i det liturgiske året, den kristne påske. Likevel er ikke dette en hendelse vi bare forholder oss til én gang i året. Vi lever i dette dramaet fra uke til uke, fra unnfangelse til livets slutt. Vi tar del i et drama merket av både livets og dødens segl, enten vi er prester, ordens- eller lekfolk. Tenker vi etter, vil vi snart forstå hvordan våre liv hele tiden merkes av sitt tomme motstykke. Den franske filosofen Françoise Dastur drøfter hvordan døden påvirker oss og peker på hvordan vi for eksempel forholder oss til drømmer og prosjekter vi ønsker å realisere. Vi tenker: «Det er så mye jeg må få utrettet før jeg dør». Det ligger et driv i mennesket, en lengsel og vilje til handling som springer ut av det faktum at vår tid er begrenset. Og uansett hvor langt vi kommer, vil tiden likevel liksom ikke strekke til. Vi har drømmer, ønsker, lengsler og vilje, men bare ett liv. Françoise

Dastur har kalt døden det svarte speilet hvor alle våre positive erfaringer speiles, det er i lys av intetheten i døden at vi kan se livets rikdom.

Et tysk ordtak sier «Så snart man er født, er man gammel nok til å dø». Vi er ikke bare født til livet, men også til en død vi ikke kan forutse. Vi er så å si slynget inn i livet, og vi stilles til ansvar for et liv vi i utgangspunktet ikke selv har valgt, men som er oss gitt. Det er ingen enkel gave å håndtere, og angsten lurar i dypet av vårt indre, klar til å overmanne oss like så brått som da Peter gikk Kristus i møte på vannet (Matteus 14,22–32). Vannene grep ham om hoftene og ville trekke han under. Frykten tok ham, og han skrek i angst. Men Kristus står fast, og trekker Peter, han som siden skal få tilnavnet *Klippen*, opp av dypene, ut av angstens grep. Peter retter blikket opp mot sin Herre og får livet igjen.

Avgrunnen. Kristus står fast og viser gjennom utallige hendelser hvem han er, og hvem Gud er. Han åpenbarer Guds herlighet og lar oss forstå hvordan mennesket er kalt til å leve i full forening med Faderen. Men det kommer en dag da Kristus selv ser ned i en uendelig avgrunn. Etter at Jesus har vasket føttene til disiplene, og dermed vist dem den grunnleggende ydmykheten i det kristne liv, setter de seg til bords. Brødet brytes, kalken tømmes. Uten at disiplene vet det, har de mottatt Kristus i samme form som vi mottar ham i nattverden. Siden bryter de opp. Snart ligger Herren selv på kne i hagen i Getsemane, i kamp mot dødskreftene som rykker stadig nærmere. Den totale ensomhet omslutter ham. Disiplene sover. Faderens nærvær er blitt til fravær. Han ser ned i en indre avgrunn og spør i angst om det er dette beger han

har fått å drikke. Tre ganger ber ham disiplene våke. Tre ganger vender han tilbake til sitt indre mørke. Inntil kampen med ett er over: En usynlig seier er vunnet. «Timen er kommet. Stå opp, la oss gå!»

Herfra vet vi hvor veien går. Kristus har trosset den indre slagmark i Getsemane, og går trofast sin korsvei til Golgata. Den ondes makt er overvunnet, og ingen av stedene er lenger de samme. Dødens avgrunn har fra nå av mistet sin kraft, og vi har fått del i evighetens liv.

Herren. Peter stirret skrekkslagen ned i vannenes avgrunn og den store tomheten, og han løftet blikket mot Herren. Men når vi som kristne ser avgrunnen i dødens speil er det ikke lenger bare meg selv jeg ser. Et annet ansikt trer frem, Kristus står midt i døden og rekker oss hendene. Det er ikke lenger døden i Egypt som går forbi. Det er Kristus som går gjennom døden! La oss derfor gå inn i påskehøytiden med hele vårt liv, i overgivelse og trofast tillit til livets og dødens hersker.

ST.
OLAV

Vi takker!

Per 15. mars er det kommet inn kroner 88 972 i gaver til St. Olav i 2011. Det er adskillig mer enn på samme tid i 2010. Takk for alle gode gaver!